

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Zuzana Kašparová

Kategorie plurálu v korejštině

Category of Number in Korean Language

Praha 2015

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Tomáš Horák, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval(a) samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 16. ledna 2015

[vlastnoruční podpis]

.....

Jméno a příjmení

Klíčová slova (česky)

korejština, plurál, gramatická kategorie čísla, sufix -túl, typologie

Klíčová slova (anglicky):

Korean, plural, grammatical category number, suffix-túl, typology

Abstrakt (česky)

Hlavním tématem předkládané bakalářské práce je problematika čísla s důrazem na korejštinu. Zabývá se jak konceptem jednoty a mnohosti, tak číslem jako mluvnickou kategorií. Důraz je kladen na specifický jev korejštiny, kde se morfém plurálu objevuje i na nenominálních větných členech a přináší tak nové sémantické a pragmatické funkce. V teoretické části je představena kategorie čísla obecně s ohledem na jazykovou typologii podle Skaličky. Hlavním tématem práce je kategorie čísla v korejštině – zaměřuje se na prostředky vyjádření čísla a dále se pak podrobněji věnuje plurálnímu sufixu -tŭl, který je nejběžnějším způsobem vyjádření plurálu v korejštině. Sufix -tŭl má dva základní typy. Práce se zabývá jak jeho „tradičnějším“ výskytem s počítatelnými podstatnými jmény a zájmeny, tak komplikovanějšími výskyty s netradičními kategoriemi, jako jsou příslovce, slovesa atd. V závěru práce je rovněž stručně nastíněna (ne)produktivita zkoumaného jevu.

Abstract (in English):

The submitted bachelor's thesis deals with the category of number with focus on Korean. The thesis deals both with the concept of singularity and plurality and with number as a grammatical category. The emphasis is placed on a specific phenomenon of Korean where the plural suffix appears even on non-nominal sentence elements and therefore it brings new semantic and pragmatic functions. A general presentation of the category of number with regard to Skalička's language typology is provided in the theoretical part. The main topic of the thesis is number in Korean – it studies on the means by which it can be expressed and it focuses specifically on the plural suffix -tŭl, which is the most common frequent way of expressing plural in Korean. The suffix -tŭl has two main types. The thesis deals both with the more “traditional” one that appears on countable nouns and pronouns and also with more complicated cases that appear with verbs and adverbs etc. The (un)productivity of the phenomenon is outlined in the end of the text.

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	ČÍSLO	9
2.1	Hodnoty čísla	10
2.1.1	Plurál	10
2.1.2	Duál	10
2.1.3	Triál a kvadrál	10
2.1.4	Paukál	11
2.2	Způsoby vyjádření čísla	12
2.2.1	Vyjádření čísla slovy nesoucími význam čísla	12
2.2.2	Syntaktické vyjádření čísla	13
2.2.3	Lexikální vyjádření čísla	13
2.2.4	Morfologie	14
2.3	Vyjádření čísla v typologicky odlišných jazycích	15
3	ČÍSLO V KOREJŠTINĚ	20
3.1	Substantiva	22
3.1.1	Vlastní sufix plurálu	24
3.1.2	Vnější sufix plurálu	28
3.2	Zájmena	31
3.3	Příslovce	32
3.4	Tázací slova	34
3.5	Dějová slovesa	35
3.6	Kvalitativní slovesa	38
3.7	Funkce vnějšího -tül	39
3.7.1	Distributivní funkce	39

3.7.2	Vnější -těl ve větách s kolektivním predikátem	41
3.7.3	Totalizační funkce	42
3.7.4	Konverzační funkce vnějšího -těl	43
3.7.5	Výskyt vnějšího -těl s koncovkami indikativu, imperativu a interogativu a jeho pragmatická funkce	46
3.8	Podmínění a omezení výskytu vnějšího -těl	48
3.8.1	Syntaktické podmiňování výskytu vnějšího -těl	48
3.8.2	Omezení výskytu vnějšího sufixu plurálu -těl.....	53
3.9	Konflikt se zdvořilostní strategií	54
3.10	Neproduktivní a řídká vyjádření čísla.....	56
3.11	Vývoj kategorie plurálu	58
4	ZÁVĚR.....	59
5	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	60

1 Úvod

Hlavním tématem předkládané bakalářské práce je problematika čísla s důrazem na korejštinu. Ať už mluvíme o čísle pouze z hlediska vyjádření protikladu jednotnosti × mnohosti nebo o čísle jako mluvnické kategorii, jde o komplexní kategorii, která je v korejštině lingvisty zatím odsunována do pozadí. V rámci kategorie čísla se v korejštině vyskytuje ojedinělý jev, kdy se morfém plurálu objevuje i na nenominálních větných členech a přináší tak nové sémantické a pragmatické funkce.

V první části se práce zabývá kategorií čísla v rovině obecné. Demonstruje funkci čísla a jeho využití v různých jazycích. Číslo může nabývat i jiných hodnot, než je běžné v češtině, a proto práce rozebírá i tato specifika a snaží se je vysvětlit na příkladech jazyků, ve kterých se dané jevy vyskytují. Pro jednodušší čtení a pochopení dané problematiky jsou jevy, které můžeme nalézt i v češtině, převážně vysvětlovány na českých příkladech.

Číslo je možné vyjádřit různými způsoby – ať už morfologickými, lexikálními nebo jinými. Této problematice se, byť stručně, práce také věnuje v jedné ze svých kapitol. Důležitou kapitolou první části práce je část, která se snaží přiblížit kategorii čísla z typologického hlediska. Tato kapitola se drží tradičního rozdělení morfologické typologie rozšířeného Skaličkovou typologií konstruktů. Rozebírá jednotlivé typy, jak je dělí Skalička, a vyjadřuje se obecně i na příkladech konkrétních jazyků k tomu, jakým způsobem je v nich číslo vyjadřováno.

Druhá část práce se věnuje číslu na příkladu konkrétního jazyka, tedy korejštiny. Práce má za cíl v daném jazyce komplexně tuto kategorii rozebrat. Zaměřuje se na prostředky vyjádření čísla v korejštině a dále se pak podrobněji věnuje plurálnímu sufixu *-tül*, který je nejběžnějším způsobem vyjádření plurálu v korejštině. Sufix *-tül* má dva základní typy. Práce se zabývá jak jeho „tradičnějším“ výskytem s počítatelnými podstatnými jmény a zájmeny, tak komplikovanějšími výskyty s netradičními kategoriemi, jako jsou příslovce, slovesa atd. V druhém případě se práce snaží nastínit proč a jak se sufix *-tül* pojí s neortodoxními kategoriemi, jakou má funkci a na základě jakých pravidel se tento sufix vyskytuje. V závěru práce zmiňuje řídka a neproduktivní vyjádření plurálu a jeho historický vývoj.

Vzhledem k jazykové povaze práce je místo tradiční české vědecké transkripce užívána česká transliterace, která lépe zachycuje gramatickou strukturu slova, která by jinak mohla být hláskovou asimilací smazána.

2 Číslo

Číslo je jedním z nejběžnějších rysů vyskytujícím se ve světových jazycích. Přestože jde o společný rys, není jeho užívání v jazycích ani zdaleka uniformní. Základní číselnou opozicí je protiklad jednoty a mnohosti. Zatímco například v češtině, nebo angličtině je číslo povinnou kategorií, v mnoha jazycích není označování singuláru a plurálu povinné, ale jeho vyjádření je možné pokud to situace vyžaduje.

Mluvíme-li o čísle jako gramatické kategorii¹, je v různých světových jazycích konstituována různě, v některých jazycích jako zvláštní kategorie úplně chybí. Sémantickou složkou kategorie čísla je především protiklad jednoty a mnohosti.² Mnohost jako takovou vyjadřují jazyky všechny³, nemusejí však podstatným jménem vyjadřovat číslo žádné anebo rozeznávají čísel více.⁴

Kategorie čísla je rozvinutá primárně u substantiv, nicméně se často projevuje i u dalších slovních druhů, které jsou se substantivem ve vztahu predikace nebo determinace, případně substantivum zastupují, tedy u sloves, přídavných jmen a zájmen.⁵

¹ Gramatická kategorie vzniká tehdy, když s rostoucí slovní zásobou vzrůstá počet stále se opakujících vztahů. V jistém okamžiku už není ekonomické vyjadřovat tyto vztahy lexikálně a jazyk je začne označovat prostředky gramatickými. K základním výrazům se začne přidávat formální příznak, kterým se z původní velké skupiny výrazů vydělí její část (např. ze skupiny všech osob pouze osoby ženské nebo ze skupiny všech dějů pouze děje minule). (Úvod do studia jazyka, černý str.113

² *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002 str. 94

³ Jako velmi vzácnou výjimku uvádí Corbett jazyk Pirahã, kterým v roce 1997 mluvilo přibližně 220 obyvatel podél řeky Maici v Amazonii, v tomto jazyce neexistuje systém gramatického čísla a to dokonce ani u zájmen.

⁴ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. 2. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1997 str. 171

⁵ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000 str. 115

2.1 Hodnoty čísla

Uvnitř systému čísla můžeme rozlišovat několik hodnot. Různé jazyky zapojují různé číselné hodnoty, ty pak stojí v určité hierarchii, proto všechny jazyky, které nabývají číselných hodnot, musí mít základní opoziční hodnoty plurálu a singuláru, aby mohly realizovat hodnoty další.

2.1.1 Plurál

Plurál je nejběžnějším a nejjednodušším systémem. Na základní opozici pro plurál, tedy jednotlivost vs. mnohost, staví všechny další systémy. Plurálem tedy označujeme jméno v situaci, kdy odkazujeme na více než jednu entitu.

2.1.2 Duál

Jinými slovy číslo dvojné. Tento tvar označuje počet „dva“ a význam plurálu se tak posouvá a plurál se tak užívá k označení počtu „více než dva“. Zařadíme-li tedy duál do systému singulár-duál-plurál, výskyt duálu mění hodnotu plurálu z „více než jeden“ na „tři a více“. Jako příklad si uveďme jazyk Yupik, kterým se mluví na Aljašce: singulár *arnaq* (žena), duál *arnak* (dvě ženy) and plurál *arnat* (tři a více žen).⁶

V češtině můžeme dodnes vidět pozůstatky duálu v podobě některých tvarů plurálu u párových orgánů např.: ruce, oči uši, nohy, ruce atd., jež mají speciální koncovku instrumentálu plurálu *-ma*. Neoznačují-li tato substantiva části těla, vyjadřují pluralitu standardně, např. „Na nohách židle bylo vidět známky opotřebení.“ × „Na nohou měl puchýře.“⁷

2.1.3 Triál a kvadrál

Řídce se v jazycích vyskytuje i triál (v systému singulár, duál, triál, plurál⁸), či kvadrál a to například v melanéských jazycích či v australské wailibiri a worora, a jde o označení počtu „tři“ respektive „čtyři“.⁹

⁶ BROWN, Keith. *The encyclopedia of language and linguistics*. 2nd ed. Boston: Elsevier, 2005 kap. „Number“ str. 727

⁷ *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002 str. 96

⁸ BROWN, Keith. *The encyclopedia of language and linguistics*. 2005 kap. „Number“ str. 727

⁹ ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. 2. vyd., 1997 str. 171-172

2.1.4 Paukál

Paukál se užívá k označení malé skupiny entit, neexistuje specifická horní hranice počtu entit, spodní hranice se odvíjí od systému, ve kterém se paukál objevuje. V jazyku Bayso se uplatňuje vedle generického čísla systém singulár, paukál, plurál, spodní hranicí paukálu je tedy počet dva, horní se uvádí jako přibližně šest. Výskyt paukálu v tomto systému je však spíše neobvyklý, častěji se objevuje ještě v kombinaci s duálem (např. jazyk Yimas), tedy singulár, duál, paukál, plurál, nabývá tedy hodnoty tři a více, pro jazyk Yimas se horní hranice uvádí přibližně sedm. Ale horní hranice počtu označovaného paukálem značně kolísá, jak mezi různými jazyky, tak v jazyce samotném, v závislosti na kontextu. (Stejná skupina lidí, například rod, může být označována jak plurálem v kontrastu s nejbližší rodinou, tak i paukálem v kontrastu s celou vesnicí.)¹⁰

¹⁰ CORBETT, Greville G. *Number*. New York: Cambridge University Press, 2000 str. 22-25

2.2 Způsoby vyjádření čísla

V různých jazycích existují různé způsoby vyjádření čísla. Číslo je sice nazýváno morfologickou kategorií, ale vedle morfologického vyjádření existují i další způsoby vyjádření mnohosti. Jazyky rovněž neuzívají výhradně jednoho způsobu vyjádření čísla a často tyto způsoby kombinují. Tato kapitola se pokouší naznačit možné způsoby vyjádření čísla.

2.2.1 Vyjádření čísla slovy nesoucími význam čísla

Corbett jako způsob tvoření plurálu uvádí speciální slova nesoucí význam čísla (*number words / plural words*), která slouží pouze pro účel vyjádření čísla.¹¹ Užívají se v menšině světových jazyků a modifikují jméno. Jejich umístění ve větě je různé. Pro jazyky typu VO¹² stojí většinou před jménem, pro jazyky typu OV¹³ stojí za modifikovaným jménem. Gramatická kategorie těchto slov se různí, v některých jazycích mají tato slova vlastní kategorii, v jiných se řadí k číslovkám nebo členům. Slova nesoucí význam čísla můžeme najít zvláště v asijských a australoasijských jazycích.¹⁴

Příkladem může být slovo nesoucí význam čísla v tagalogu *mga*, které pluralizuje prakticky jakýkoliv větný člen. *mga bahay - domy; mga tubig (hrnky/jednotky) vody; mga Marcos „Marcosové“*¹⁵

Funkce těchto slov je obdobná jako funkce plurálových afixů, respektive dalších afixů vyjadřujících číslo, v jiných jazycích. Přestože se v některých jazycích vyskytují slova, která bychom zdánlivě mohli považovat za slova nesoucí význam čísla, za tato slova můžeme považovat pouze specifickou skupinu slov se specifickými vlastnostmi. Slova nesoucí význam čísla nesou pouze význam mnohosti a nespecifikují již další počet a sémanticky tak nesou stejný význam jako plurálové afixy. Nemůžeme k nim proto řadit například anglické slovo *many* nebo *some*. *Many* nelze používat pro počet dva, *some* sice pro počet dva používat lze, ale vzhledem k jeho dalším vlastnostem nemůže být považováno za slovo nesoucí význam čísla. Jako první z důvodů je jeho užití s látkovými substantivy (*some snow*). Slova nesoucí význam čísla se zpravidla nekombinují s dalšími

¹¹ CORBETT, Greville G. *Number*. 2000 str.135

¹² Jazyk typu VO je takový jazyk, ve kterém typicky ve větě stojí přísudek před předmětem.

¹³ Jazyk typu OV je takový jazyk, ve kterém typicky ve větě stojí předmět před přísudkem.

¹⁴ DRYER, Matthew S. *Plural words*. 1989.. *Linguistics* 27. str.865

¹⁵ CORBETT, Greville G. *Number*. 2000 str.134

způsoby vyjádření čísla, především pak plurálními afixy, zatímco *some* se vyskytuje vždy s formou počítatelného substantiva v plurálu (*some boys*).¹⁶

2.2.2 Syntaktické vyjádření čísla

Bavíme-li se o syntaktickém vyjádření čísla, jde o vyjádření shodou. Shoda se uplatňuje hlavně v kombinaci s dalším jiným morfologickým vyjádřením čísla.¹⁷ V češtině je shoda jediným prostředkem vyjádření čísla u nesklonných substantiv. (*kulturní atašé přišel/přišli*)¹⁸

Na příkladu z angličtiny „*Those goats are eating the washing. (Tamty kozy jedí prádlo.)*“ můžeme vidět pluralitu vyjádřenou na podmětu *goats*, který je řídicím členem shody, a shodou dále pak pluralitu vyjádřenou na ukazovacím zájmenu *those* uvnitř nominální fráze a slovesu *are* vně jmenné fráze.¹⁹ Analogicky to můžeme vidět i v českém překladu věty, kde se uplatňuje shoda rovněž na ukazovacím zájmenu *ty*, a slovesu *jedí*.

Shoda se nejčastěji projevuje právě na ukazovacích zájmenech a slovesech, často se rovněž uplatňuje v kombinaci s jinou mluvnickou kategorií, nejčastěji rodem. Dalšími cíli shody mohou být členy přídavná jména, zájmena, jména (zvláště v přivlastňovacích konstrukcích) číslovky, příslovce, gramatické členy, předložky a záložky a komplementizéry^{20, 21}.

2.2.3 Lexikální vyjádření čísla

Lexikální vyjádření čísla znamená, že slovo má různé varianty pro singulár a plurál (respektive další realizace čísla v jazyce). Ve většině jazyků toto můžeme pozorovat u osobních zájmen (v češtině *já × my*; v angličtině *I × we*), existují však i jazyky, kde jsou osobní zájmena tvořena naprosto pravidelně (v mandarínské čínštině *wǒ × wǒmen*). U

¹⁶ DRYER, Matthew S. *Plural words*. 1989.. *Linguistics* 27. str. 866-867.

¹⁷ CORBETT, Greville G. *Number*. 2000 str.136

¹⁸ Akademická mluvnice str.41

¹⁹ CORBETT, Greville G. *Number*. 2000 str.136

²⁰ V angličtině complementizers je termín z generativní gramatiky a v češtině odpovídá přibližně tomu, co nazýváme spojky podřadící

²¹ CORBETT, Greville G. *Number*. 2000 str.136

některých podstatných jmen se uplatňuje supletivismus²², tyto tvary jmen jsou naprosto odlišné (*člověk x lidé*). Nebo se uplatňuje supletivismus pouze částečný a poté jsou slova odvozená od stejného základu a znějí tak podobně, ale tvoření takovýchto slov se neřídí žádnými pravidly, proto jde o lexikální a ne morfologické vyjádření čísla se změnou na kořeni. (*v angličtině tooth x teeth*).²³

2.2.4 Morfologie

Nejrozšířenějším a zároveň také nejvariabilnějším vyjádřením gramatické kategorie čísla je vyjádření morfologické. V morfologickém vyjádření čísla se uplatňují různé postupy tvoření číselných variací. Prvním způsobem vyjádření je rozdíl projevující se pouze na flexi, druhý pouze na kmenech a třetí, objevuje-li se rozdíl na kmenech i flexi. Logicky se nabízí čtvrtá varianta, kdy se změna neprojevuje ani na flexi ani na kmenech a všechny tvary jsou tak stejné, pak samozřejmě nemluvíme o morfologickém vyjádření čísla a uplatňují se další způsoby vyjádření. Málokdy je možné se setkat s variantou kdy základ slova²⁴, kmen jednotného čísla a kmen množného čísla jsou každý jiný. Nejčastěji je základ slova a tvar kmene pro jednotné číslo shodný a liší se tvar pro plurál, existují ale i opačné případy, kdy se shoduje tvar kmene pro množné číslo se základem slova. Nejčastější variantou je jsou-li všechny tvary stejné a číselné variace se realizují pouze pomocí flexe.

Způsob, jakým jazyk morfologicky vyjadřuje číslo, úzce souvisí s morfologickým typem jazyka. Morfologické typologii se věnuje následující kapitola, ve které jsou rovněž rozebrány morfologické způsoby vyjádření čísla.

²² Supletivismus: „Střídání dvou nebo více lexikálních morfů, které nejsou alomorfy (pozičními variantami) jednoho morfému uvnitř flexivního paradigmatu“encyklopedický slovník češtiny 470.

²³ CORBETT, Greville G. *Number*. 2000 str.156

²⁴ Základem slova rozumíme jeho formu, která nemůže být dále redukována, co se flexe týče.

2.3 Vyjádření čísla v typologicky odlišných jazycích

Tato kapitola se drží Skaličkova třídění podle typologických konstruktů a snaží se ukázat, jaké jsou vlastnosti a vyjádření čísla pro tyto jednotlivé typy. Typologie obecně studuje jazyky z hlediska rysů pro ně charakteristických a snaží se je zařadit do několika typů podle podobnosti daných rysů. Typologická rozdělení jsou různá, běžně se lze setkat s typologií fonologickou, strukturní, syntaktickou či morfologickou. Vzhledem k tématu práce je nejvíce relevantní typologie morfologická, jelikož číslo je ve většině jazyků morfologickou kategorií a například fonologická typologie je tak pro číslo irelevantní.

„Morfologická typologie třídí jazyky pouze na základě typů jejich gramatiky (zvláště pokud jde o stavbu a způsob spojování morfémů). Jazyky i velmi blízce příbuzné a sousední mohou náležet k rozdílným typům a naopak k jednomu a témuž typu často patří jazyky velmi vzdálené v prostoru, u nichž nemůže přicházet v úvahu žádný kontakt a patrně ani žádná příbuznost.

Několik návrhů typologické klasifikace se objevilo už dříve, např. u Wilhelma von Humboldta na začátku, 19. století, ale na vědecký základ postavil morfologickou typologii zejména člen tzv. pražské školy Vladimír Skalička při rozboru maďarské gramatiky v r. 1929. Od té doby se k ní vyslovila celá řada dalších lingvistů a její terminologie není vždy jednotná.²⁵

Jednotlivé jazyky jsou však samostatnými systémy a jako takové netvoří systém s dalšími jazyky. Nelze tedy mluvit o „morfologickém dělení“ jazyků, ale jen o podobnostech a odlišnostech různých jazykových systémů.²⁶

Skalička užívá pojem typologický konstrukt „model s důsledně provedenými vlastnostmi“, v něm uvádí do vzájemného vztahu komplexy vlastností různých gramatických komponentů. Typ pak definuje jako „extrém, ve kterém jsou vzájemně spřízněné jevy nejplněji rozvinuty“. Pracuje tedy s konstruovaným typem, kterému skutečné jazyky nemusí odpovídat. Ke každému typu však uvádí jazyky, které se mu nejvíce blíží a na nichž příslušný typ také rozebírá.²⁷

²⁵ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. 2000 str. 59

²⁶ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv. 2.*, přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981 str. 7-8

²⁷ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 131-136

„Jak je známo, není žádný jazyk realizací jednoho jediného typu. To by bylo zčásti nemožné, nebo alespoň nepravděpodobné. Zčásti by to bylo také zbytečné. Míšení jazykových typů umožňuje výstavbu jazykových systémů. Tak by nebylo možné vybudovat v rámci aglutinačního typu systém slovních druhů. Realizace čistého polysyntetického typu by poskytovala řadu elementů, které by bylo těžko rozlišovat.“²⁸

Skalička definuje následující typy, které se podobají i liší v různých vlastnostech. Většina jazyků užívá při vyjadřování gramatických vztahů afixace (rozumíme jí afixaci v širším slova smyslu, protože nejde pouze o slovotvorné afíxy, ale zahrnuje i koncovky) a nazýváme je jazyky afixujícími, sem patří typy aglutinační, flexivní, introflexivní a polysématické, typ, který nevyjadřuje gramatické vztahy pomocí afixace nazýváme izolačním.

Přestože morfologická typologie třídí jazyky do skupin podle typů, nelze říct, že jazyk patřící do té či oné skupiny vyjadřuje gramatické vztahy výhradně způsobem typickým pro danou kategorii. Většina jazyků, ne-li všechny, využívají různých prostředků vyjádření gramatických vztahů a jsou tak zařazovány do typologických skupin, podle převládajícího způsobu tohoto vyjádření, typu. Rovněž s vývojem jazyka v čase se typologie jazyka může postupně měnit. „Klasická čínština byla výrazně amorfní či izolační, v moderní čínštině se uplatňuje i aglutinace; jazyky ugrofinské byly původně převážně aglutinační, v současné době se v nich objevují i prvky flexivní; latina byla výrazně syntetická, románské jazyky většinou stojí na přechodu od typu syntetického k analytickému, ve francouzštině už převládl typ analytický, i když v psané podobě se u slovesa často ještě dochovaly prvky syntetické.“²⁹

2.3.1.1 Izolační typ

Jak bylo již zmíněno, izolační jazyky jsou takové jazyky, ve kterých se skloňování a časování neděje pomocí přípon. Slova jsou neměnná. V ideálním případě se nová pojmenování mohou tvořit pouze jejich skládáním a gramatické vztahy se vyjadřují jednak pomocí slovosledu (podstatné jméno před slovesem je podmět, podstatné jméno za slovesem je předmět) a pomocí pomocných slov (předložky a spojky). Nejvýrazněji je tento typ vyvinut v jazycích západní Evropy, v angličtině a francouzštině a částečně také

²⁸ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 136

²⁹ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka.* 1. vyd. 2000 str. 62

v němčině.³⁰ Celkově můžeme o izolačním typu říct, že se vyznačuje stručností a jednoduchostí, netvoří složité tvary ve skloňování a časování.³¹

Na příkladu francouzštiny Skalička uvádí tvoření čísla pro izolační typ následovně: „Množné číslo se vyjadřuje ve francouzštině dvojím způsobem. V menšině případů se proměňuje kmen: *oeil* - *yeux* (oko - oči). Častější je přípona -s, která se v některých polohách vyslovuje, jindy je pouze pravopisná: *les péres* (otcové), *les enfants* (děti)... Tak je tu opět dosaženo neměnosti slova, jak je to v intencích typu izolačního. Další vlastností izolačního typu je tedy nedostatek vyjádření gramatického čísla.“³²

2.3.1.2 Aglutinační typ

K aglutinačním jazykům řadíme takové jazyky, které vyjadřují gramatické kategorie pomocí afixů, které nesou vždy pouze jeden gramatický význam, morfémy mají ustálené tvary a jsou foneticky jasně oddělitelné. Ke slovnímu základu tak přidáváme tolik afixů, kolik je potřeba vyjádřit kategorií.³³

Vyznačuje se tedy bohatým systémem koncovek a velmi rozvinutým skloňováním a časováním. Uplaňuje se hlavně v jazycích altajských, mongolských a v tunguzských, ugrofinských a v některých indoevropských (arménština, nová perština...)³⁴

U aglutinačního typu jsou pád a číslo vyjadřovány zvláštními koncovkami. Číslo je vyjadřováno pomocí zvláštního afixu, který se připojuje k základu slova a z pravidla je umístěn blíže k základu slova než pádový sufix.³⁵ Příkladem může být, kromě později rozebírané korejštiny, turečtina, kde se tvoří plurál, stejně jako v korejštině přidáním sufixu *-ler* (v korejštině *-tül*) ke tvaru singuláru *talebe x talebeler* (*student x studenti*). Tvar singuláru je přitom číselně neutrální a užívá se tak například za číslovkami. Singulár jména tak zastupuje jak jednotlivinu, tak kategorii.³⁶ U aglutinačního typu se rovněž neprojevuje shoda přídavného jména v pozici přívlastku, pád, číslo, posesivita atd. jsou vyjádřeny pouze jednou a to na podstatném jméně.³⁷

³⁰ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 58

³¹ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 68

³² SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 61

³³ Comrie *Language Universals and Linguistic Typology* str. 44

³⁴ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 69

³⁵ Comrie *Language Universals and Linguistic Typology* str. 44

³⁶ LEWIS, Geoffrey. *Turkish grammar.* 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2000 str. 25-26

³⁷ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 73

2.3.1.3 Flexivní typ

Na rozdíl od aglutinačních jazyků se u jazyků flexivních jedna a táž kategorie označuje střídavě různými afixy a naopak jeden a týž afix může označovat střídavě různé kategorie a u jednotlivých slovních základů většinou všechny najednou. Tato fúze (splývání) morfémů zasahuje často i kořen slova a je výsledkem hláskových změn. Z hlediska vývojového to znamená, že je možný postupný přechod od jazyků aglutinačních k flexivním.³⁸

Typ flexivní se tedy vyznačuje hromaděním významů v jedné části slova. V češtině dobr-ý, přípona -ý nese hned tři významy, 1.pád, jednotné číslo a mužský rod. Tento typ je vyvinutý v řadě indoevropských jazyků, ve všech slovanských, baltských (litevštině a lotyštině), v latině, řečtině, ve staré indičtině a dalších.³⁹ Flexivní typ je proveden do mnohem menší míry než izolační a aglutinační typ a uplatňuje se v něm tak mnoho projevů ostatních typů.

Číslo v tomto typu se vyjadřuje pomocí koncovky, pády mají různé koncovky pro množné a jednotné číslo, kterými se vyjadřuje najednou pád i číslo. Naopak můžeme říct, že čísla mají v různých pádech různou koncovku. Tentýž význam se tedy vyjadřuje různým způsobem. Různá slova mohou mít různé koncovky, tyto rozdíly v koncovkách jsou uspořádány do deklinací. Rovněž se ve flexivním typu uplatňuje kongurence v čísle pádě a rodě u přídavných jmen a uplatňuje se rovněž kongurence číslovek, které se pojí s množným číslem.⁴⁰

2.3.1.4 Introflexivní typ

Introflexivní typ je charakteristický hromaděním významů na kořeni slova. Tento jev je podobný hromaděním významů na konci slova v typu flexivním, a proto byly často spojovány. Introflexivní typ se uplatňuje jen do určité míry a neuplatňuje se tak aby v daném jazyce zatlačil ostatní typy do pozadí. Nejsilněji se projevuje v semitských jazycích, dále pak v jazycích hamitských, keltských, germánských a v tibetštině.

Tento typ se uplatňuje hlavně u tvoření množného čísla, to se například v arabštině děje dvojím způsobem proměnou kmene (kůň farasun-afrasun; muž radžulun-ridžalun) nebo koncovkou.

³⁸ ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. 2000 str. 60

³⁹ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 75

⁴⁰ SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv.* 1981 str. 75-78

2.3.1.5 Polysyntetický typ

Nejvýznačnějším rysem tohoto typu je hojný výskyt kompozit, dalším důležitým znakem je to, že se slova neskloňují a nečasují. Rovněž se užívá slov s určitým významem jako slov formálních, předložek a spojek (čínské 在 *zài*⁴¹ znamená *existovat*, ale také je to předložka *v*). Je význačný především v čínštině a jiných východoasijských jazycích (anamitštině, siamštině v menší míře i v japonštině a korejštině), z evropských pak v řečtině, němčině, dále pak méně silně v dalších germánských jazycích, v maďarštině, ve finštině.⁴²

⁴¹ Použita transkripce pinyin

⁴² SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. I. sv.* 1981 str. 84

3 Číslo v korejštině

SŎ ve své gramatice tvrdí, že v korejštině kategorie čísla není uznávána jako zvláštní gramatická kategorie. I když existují tvary, ve kterých se objevuje plurál nebo singulár, vyjádření čísla není v gramatice považováno za podstatné. Například tvary jednotného čísla 사람 (*salam*) člověk a množného čísla 사람들 (*salamtül*) lidé, i když jsou fakticky rozlišeny, gramaticky takovéto rozdělení nevykazuje rozdíly, nedochází ke shodě (kongurenci) koncovek u jiných slov ve větě.⁴³ Jak můžeme vidět v příkladech 1., takovéto rozdíly nepřinášejí žádná gramatická omezení ani samotnému slovu člověk, ani dalším větným členům. Co se týče obou tvarů, tak neovlivňují výběr tvaru adnominální fráze předcházející ani tvar následující slovesné fráze. Oba tvary se vyskytují v naprosto stejném syntaktickém prostředí. Čímž odpadá potřeba, na rozdíl od indoevropských jazyků, uznávat číslo jako gramatickou kategorii.⁴⁴

1. a) 저 사람이 노래를 부른다. (Čŏ *salami nolälül pulünta*.)

Ten člověk zpíval píseň.

- b) 저 사람들이 노래를 부른다. (Čŏ *salamtŭli nolälül pulünta*.)

Ti lidé zpívali píseň.

Pro zajímavost ještě, i když ve zbytku práce budou některá jeho tvrzení a domněnky vyvráceny, uveďme jak číslo a zvlášť sufix *-tül* chápal Ramstedt: „...Konstrukcí složeniny korejština vyjadřuje plurál, pokud je třeba zdůraznit ideu plurality. Můžeme tedy jako poslední slovo přidat podstatné jméno *tül* (všechno, několik, dohromady), respektive u lidí i slovo 네(*ne*)....사람들(*salamtül*) lidé, 집들 (*čiptül*) domy. Takto užitá je můžeme považovat za „označení plurálu“, ale mohou být také považována za samostatná slova. Faktem je, že Korejci, vedle častěji užívaného 얼른 오너라 (*öllŭn onŭla*) přidejte rychle (k jednomu člověku nebo více) používají 얼른 들 오너라 (*öllŭn tül onŭla*), pokud mluví k více lidem, nebo mají v úmyslu zavolat všechny.“⁴⁵

⁴³ Na rozdíl od češtiny, kde se kategorie čísla projevuje shodou v koncovkách jiných slov ve větě, jako jsou přídavná jména, zájmena, slovesné koncovky atd.

⁴⁴ SŎ ČŎNG-SU. *Kukŏ munpŏp*. Sučŏng čŭngpopchan. Seoul: Hanjang tŭhakkjo čhulpchanwŏn, 1996, s.446

⁴⁵ RAMSTEDT, Gustav John. *A Korean Grammar*. Helsinky 1997 str.35

Základním prostředkem vyjádření plurality je v korejštině sufix *-들 -tül*. Sufix *tül* můžeme rozdělovat na dva typy, které se chovají odlišně. Těmito typy jsou vlastní plurálový sufix *-tül*⁴⁶, protože se váže ke jménům, tak je též nazýván nominální, a vnější plurálový sufix *-tül*⁴⁷. Důvodem rozlišování těchto dvou typů plurálového suffixu jsou jejich odlišné vlastnosti, zatímco vlastní se váže především na počítatelná substantiva a značí jejich pluralitu 2., vnější se objevuje za adverbii, nepočítatelnými substantivy, spojovacími koncovkami a postpozicemi, nebo na konci věty a často je mu zjednodušeně přiřítána funkce vyjádření plurality podmětu 3..

2. 책들이 책상 위에 있다. (*Čchäktüli čchäksang uie issta*)

Na stole jsou knihy.

3. 그래 잘들 있었는가? (*külä čaltül issössnünka?*)

Tak jak jste se měli?

Za třetí typ *-tül* můžeme považovat jeho variantu jako závislého substantiva, které následuje po substantivu a pluralizuje všechny entity ve výčtu, případně nese význam a tak dále, a jiné. Jelikož jde o závislé substantivum, píše se zvláště.⁴⁸

4. 과일에는 사과, 배, 감 들이 있다. (*kwailenün sakwa, pä, kam tülü issta*)

Mezi ovocem jsou jablka, hrušky, tomel a další.

Jelikož bude hojně zmiňován v následujících kapitolách, představme si podrobněji vnější sufix plurálu. Vnější sufix *-tül* se ve větě může v podstatě vázat na jakýkoliv člen a dokonce i na více členů najednou. I když v tomto případě čím vícekrát se *-tül* objevuje, tím nepřirozenější se věta může zdát.

5. a) 요즘들 장인 장모한테도 그렇게 불러요.

(*Jočümtül čangin čangmohantcheto külöhke pullöjo.*)

- b) 요즘 장인 장모한테도들 그렇게 불러요.

(*Jočüm čangin čangmohantchetotül külöhke pullöjo.*)

- c) 요즘 장인 장모한테도 그렇게들 불러요.

⁴⁶ Též nazývaný intrinsic plural marker (ČO, Jun-gyöng), nenominální, non-nominal (PAK, Jöng-ün)

⁴⁷ Též nazývaný extrinsic plural marker (ČO, Jun-gyöng)

⁴⁸ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005 str.201

(*Jočŭm čangin čangmohantcheto kŭlŏhketŭl pullŏjo.*)

d) 요즘 장인 장모한테도 그렇게 불려요들.

(*Jočŭm čangin čangmohantcheto kŭlŏhke pullŏjotŭl.*)

e) 요즘 장인 장모한테도 그렇게 불려요.

(*Jočŭm čangin čangmohantcheto kŭlŏhke pullŏjo.*)

V dnešní době říkáme tchýni a tchánovi takhle.⁴⁹

V příkladech můžeme vidět, že se *tŭl* váže na jakýkoli člen ve větě a nehledě na člen, ke kterému je připojeno se význam věty zásadně nemění. A to dokonce ani, když je jako v příkladu 5. e) vypuštěno zcela. Z toho můžeme usuzovat, že je jeho užití fakultativní.⁵⁰

Otázku „všudypřítomnosti“ vnějšího sufixu plurálu musíme řešit v pozorném zkoumání sémantického vztahu mezi sufixem a jmennou frází, ze které vzešel. Jakmile je určen sémantický vztah, můžeme vidět, že zdánlivá nepravidelnost je výsledkem pravidelného a jednotného procesu, „kopírování sufixu plurálu“ (plural marker copying).⁵¹

V literatuře je „kopírování plurálu“ analyzováno jako mechanický proces kopírování sufixu plurálu z podmětu v množném čísle na další členy, nebo jako gramatický fenomén, který, co se týče plurality, vztahuje podmět s dalšími členy, nebo vice versa. Dle očekávání se odborníci zdánlivě shodují, že jedinou funkcí vnějšího plurálu, je jednoduše vyjádření plurality jména v podmětu. Nicméně vnější plurálový sufix *-tŭl* má své vlastní sémantické a pragmatické funkce. A jeho užití tak není ani zdaleka volitelné, ani není jeho výskyt náhodný, jak uvidíme v dalších kapitolách.⁵²

3.1 Substantiva

Substantiva jsou názvy entit a ve větě mohou zastávat velký počet funkcí, především pak funkci podmětu a předmětu. Korejské počitatelné substantivum samo o sobě

⁴⁹ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000, s.41-42

⁵⁰ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000, s.41-42

⁵¹ SONG, Sök-čung. *Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean*. 1975 s.84

⁵² SONG, Čä-džöng. *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus*. Journal of Pragmatics 27, 1997 str. 204-205

neoznačuje explicitně ani singulár ani plurál. Základ slova v nulovém pádě⁵³ (např. 개, *kä*, pes; 아이, *ai*, dítě; 학교, *hakkjo*, škola) tak označuje jen obecně množinu osob, zvířat či předmětů a podle situace může mít takové slovo bez jakéhokoli gramatického vyjádření význam singuláru i plurálu. Užití plurálu tedy není obligatorní, a pokud je z obsahu věty význam jasný zpravidla se jeho vyjádření vypouští. Základním způsobem vyjádření plurálu u substantiv je sufix -들 (-*tül*).⁵⁴

Nejednoznačnost v čísle substantiv mizí v případě, že jsou spojeny s ukazovacími atributivy jako jsou 이 (*i*) tento 그 (*kü*) ten, nebo s číslovkami a numerativy. Tudiž, 그 나무 (*kü namu*) je interpretováno pouze jako singulár, zatímco 그 나무들 (*kü namutül*) a 두 그루의 나무(들)(*tu küluüi namu(tül)*) jednoznačně vyjadřují plurál. Pluralita prostých jmen bez zjevného vyjádření plurality záleží na kontextu.⁵⁵

Korejské jméno má v nulovém pádě obecný význam, má-li si tento význam obecnosti uchovat, nesmí být označeno sufixem plurálu.

6. a) 사과는 건강에 좋다. (*Sakwanün könkange čohta*)

Jablka jsou zdravá.

b) 사과들은 건강에 좋다. (*Sakwatülün könkange čohta*)

Jablka (různých druhů) jsou zdravá.

c) 이/그 사과는 건강에 좋다. (*I/kü sakwanün könkange čohta*)

Toto jablko je zdravé.

d) 이/그 사과들은 건강에 좋다. (*I/kü Sakwantülün könkange čohta*)

Tato jablka jsou zdravá.

V příkladu 6. a) jde o obecný pojem jablka, v 6. b) *-tül* naznačuje, že jde o různé druhy jablek a jde tedy o konkrétní počítatelné jméno. V 6. c) je přidán atributiv a jde tak o konkrétní jedno jablko. V 6. d) je navíc ještě plurálový sufix *-tül* a věta tedy znamená, že jde o konkrétní jablka.⁵⁶

⁵³ Nulový pád je fakticky kmen slova, je bezpříznakový, nemá žádnou koncovku. V korejštině nulový pád může zastupovat jiné pády, je-li daný gramatický význam zřejmý ze syntaktického vztahu slov ve větě.

⁵⁴ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005. s.197

⁵⁵ ČO, Jun-gyöng. A semantic analysis of the Korean plural marker *tul* str. 171

⁵⁶ KIM, Jong-hwa. Plurality and Its Syntactic Realization, *Studies in Generative Grammar*, Vol.19, Number 1, 2009 s. 42

Pluralita substantiv s explicitním vyjádřením plurálu může mít více výkladů. Zjevné vyjádření plurálu na podmětu je vždy ze své podstaty spojeno s pluralitou příslušné entity, zatímco sufix plurálu na nepodmětném počítatelném substantivu může být jak vlastní (pluralizuje jméno a říká, že jde o více než jednu jednotku pojmenovanou příslušným jménem) tak vnější, distributivní (naznačuje, že popisovaná skutečnost se opakuje na všech relevantních částech).⁵⁷

3.1.1 Vlastní sufix plurálu

Vlastní sufix plurálu připojený ke korejskému jménu je nejbližší tomu jak vyjádření plurality známe v češtině.

7. 선생님이 그 학생들을 혼냈다. (*Sönsängnimtūli kü haksängtūlhonnässta*)

Učitelé pokárali ty studenty.

V příkladu 7. vidíme typické užití plurálového markeru v mnoha jazycích. Připojením suffixu *-tūl* k podmětu učitel a předmětu student zmizelo možné čtení jako singuláru a věta musí být interpretována jako plurální.⁵⁸

Vlastní sufix *-tūl* se připojuje přímo za kmen (nulový pád) substantiva. „Tudíž platí pořadí morfémů ve slově následovně: 1. kmen substantiva, 2. sufix *-들(-tūl)*, 3. pádová koncovka, 4. pomocná partikule (eventuálně 3. pomocná partikule, 4. pádová koncovka)“⁵⁹. Např.: 의사-들-에 게-만 (*ūisa-tūl-eke-man*) pouze lékařům; 학생-들-만-이 (*hak-säng-tūl-man-i*) jenom žáci

Plurál se častěji užívá ve spojení se životnými substantivy^{60 61}. „Opozice, která úzce souvisí s životností, je existence versus non-existence rozlišení čísla, rozdíl je bez výjimky ten, že jmenné fráze s vyšší životností nesou rozlišení čísla, zatímco ty s nižší jej nenesou. Zdá se to být motivovanou korelací, která pravděpodobně odráží větší vnímání entit vyšší

⁵⁷ ČO, Jun-gjōng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul* 2005 str. 171

⁵⁸ ČO, Jun-gjōng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul* 2005 str. 171

⁵⁹ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005. s.197

⁶⁰ V korejštině se kategorie životnosti projevuje jen velmi omezeně, například při výběru pádových koncovek dativu. Na rozdíl od češtiny je životnost v korejštině spíše sémantickou než gramatickou kategorií.

⁶¹ Podle Akademické mluvnice češtiny je životnost a neživotnost klasifikována následovně. Jména životná jsou jména živých bytostí, zatímco neživotná jsou jména neživých předmětů a jevů, ale živost je chápána v užším smyslu než biologickém, za živé jsou tak považovány pouze osoby a zvířata.

životnosti jako individualit, tím pádem počítatelných, zatímco entity s nižší životností jsou spíše nazírány jako neurčitá masa.“⁶²

V korejštině jsou v označení plurality životná jména poměrně hodně zastoupená, zatímco látková a abstraktní jména jsou prakticky neoznačena. Ostatní jména spadají někde mezi a jsou prakticky nepravidelná. Při náhodném zkoumání textů ze 113 výskytů vyjádření čísla 94 (83%) příslušelo životným jménům, 15 (13%) neživotným a 5 (4%) ostatním.⁶³

3.1.1.1 Fakultativnost užití

Názor, že rozlišení čísla v korejštině je naprosto nepodstatné, je velmi rozšířený. Jména nejsou důsledně označována plurálem a neexistuje žádné pravidlo gramatické shody, které by zachycovalo rozlišení čísla. Tento názor zastávají dokonce i méně sofistikovaní mluvčí jazyka. Navzdory tomu musí být jména v plurálu za specifických podmínek označena.

Jména v plurálu jsou někdy označena sufixem *-tül* jako například ve větě:

8. 학생들이 어제 데모를 했다. (*Haksängtülü öče temolül hässta*)

Studenti včera demonstrovali.

Ale jména, která jsou jasně v plurálu, jím vždy označena nejsou. Přestože je z věty jasné, že jde o více než jednoho člověka, nedochází k označení sufixem *tül*. Dochází tak ke konfliktu mezi formou (která je singulár, respektive neoznačená) a významem, který vyjadřuje plurál, jak je vidět na následujícím příkladu⁶⁴:

9. 디트로이트에는 실업자가 많다. (*Titchloitchüenün silöпчака manhta*)

V Detroitu je hodně nezaměstnaných

Jak můžeme vidět, jde o věty, kde je výraz, který označuje množství, nebo počet. Těmito výrazy jsou například: *많이* (*manhi*) mnoho, *많은* (*manhün*) mnozí, *가득히* (*katükhi*) plno, *다* (*ta*), *모든* (*motün*), *모두* (*motu*) všichni, *여러* (*jölö*) několik aj. I když v těchto případech není třeba sufixu plurálu užít, je občas redundantně užíván. Avšak věta

⁶² COMRIE, Bernard. *Language universals and linguistic topology: syntax and morphology*. 2. ed., reprint. Oxford [u.a.]: Blackwell, 1989 s.189

⁶³ SONG, Sök-čung. *Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean*. 1975 s.83

⁶⁴ SONG, Sök-čung. *Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean*. 1975 s.77

s vyjádřením plurálu je s větou bez jeho vyjádření naprosto shodná. Viz věta 10. a 11., obě nesou stejný význam.“ (I když věta bez užití sufixu se zdá být přirozenější)⁶⁵

10. 학생이 많이 모였다 (*haksängi manhi mojössta*)

Shromáždilo se mnoho studentů.

11. 학생들이 많이 모였다 (*haksängtūli manhi mojössta*)

Shromáždilo se mnoho studentů.

Song (1975) v závěru své práce nastiňuje možnost, že i když jména nejsou nijak specifikovaná, není užití tül fakultativní. Ve dvou větách, které se liší pouze připojením sufixu *-tül*.

12. 파티에 학생을 초대했다. (*pchatchie haksängül čhotähässta.*)

Na párty jsme pozvali studenta/ty.

13. 파티에 학생들을 초대했다. (*pchatchie haksängtülül čhotähässta.*)

Na party jsme pozvali studenty.

V první větě slovo *haksäng* (student) neodkazuje k určitému studentovi ale ke kategorii, respektive statusu, například v porovnání se zaměstnanci. V takovém případě je rozlišení čísla nepodstatné. Oproti tomu v druhé větě *haksängtül* (studenti) odkazuje na skupinu lidí, o kterých víme, že chodí na univerzitu. Přestože si Song není jistý, zda je tato diferenciacce ve významu důsledně vyjadřována mluvčími, naznačuje, že užití sufixu dělá jméno konkrétnějším a méně abstraktním.⁶⁶

Objevuje-li se před jménem ukazovací atributiv *이* (*i*) tento *그* (*kū*) ten *저*⁶⁷ mění se fakultativní užití na užití obligatorní. Ukazovací atributivy vymezují následující jméno.

14. 그 장군이 도망을 쳤다. (*kū čangkuni tomangül čhjössta*)

Ten generál utekl.

15. 이 국회의원은 거짓말쟁이이다. (*I kukhöüiwonün koočitmalčängiita*)

Tento poslanec je lhář.

16. 저 개가 주인의 손을 물었다. (*čö kaka čuinüi sonül mulössta*)

⁶⁵ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 s.198

⁶⁶ SONG, Sök-čung. *Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean*. 1975 s.86

⁶⁷ Atributiv *이* určuje předmět, který je nejbliže k mluvčímu, *그* na předmět blíže k posluchači, nebo na předmět o kterém se již hovořilo, nebo oba vědí o čem se mluví, *저* pak poukazuje na předmět vzdálený od obou účastníků promluvy.

Támhleten pes kousl do ruky svého pána.⁶⁸

Všechny jmenné fráze v podmětu odkazují na určité entity. Všechna jsou v singuláru a nemohou být chápána jako plurál. Což vyvrací předchozí tvrzení, že jména bez explicitního vyjádření plurálu mohou být chápána jak v jednotném, tak množném čísle. Můžeme tedy tvrdit, že pokud se jedná o určité entity označené ukazovacím atributem, je nutné pluralitu explicitně označit.

Tomu ale odporují věty, kde se sice jedná o určitou entitu označenou ukazovacím atributem, ale také se objevuje označení množství, numerativy nebo číslovky. V takových případech se považuje další vyjádření plurality pomocí sufixu *-tūl* jako nadbytečné a od jeho užití se upouští, jako v následujících příkladech:

17. 이 많은 사람이 어디서 왔을까? (*I manhūn salami ōdisō wassūlkka?*)

Odkud přišlo tolik lidí?

18. 저 여러 권의 책을 다 읽었니? (*čō jōlō kwōnūi čchākūl ta ilkōssni?*)

Přečetl jsi celou tu několika svazkovou knihu?⁶⁹

Další roli pak hraje i kontext jako v příkladech 19. a 20. Ty, pokud nebudeme mít kontext, by pravděpodobně byly interpretovány jako singulár, porovnání mezi dvěma jednotlivými objekty. Stejně věty by však mohly být použity v kontextu, například na trhu, kdy někdo ukazuje na hromadu jablek, respektive triček a pak by jasně vyjadřovaly plurál. V tomto případě pak můžeme argumentovat tím, že v příkladech 19. a 20. na rozdíl od příkladů 14. 15. 16. jde o neživotná substantiva. Korejšťina u neživotných substantiv užívá explicitní vyjádření plurálu jen zřídka, a proto můžeme předpokládat, že tento jev s tím souvisí.

19. 이 사과가 저 사과보다 더 맛있다. (*I sakwaka čō sakwapota tō masissta.*)

Tohle/tahle jablko/a je chutnější než tamhleto/támhleto.

20. 그 셔츠가 저 셔츠보다 비싸다. (*Kū sjōčchūka čō sjōčchūpoda pissata.*)

Ta/ty košile je/jsou dražší než támhleto/támhleto.⁷⁰

⁶⁸ SONG, *Sōk-čung. Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean.* 1975 s.82

⁶⁹ SONG, *Sōk-čung. Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean.* 1975 s. 82

⁷⁰ SONG, *Sōk-čung. Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean.* 1975 s. 83

3.1.2 Vnější sufix plurálu

Vnější sufix plurálu se může rovněž vázat na nepočitatelná a látková substantiva a na substantiva jejichž pluralitu přímo nevyjadřuje. Taková substantiva stojí v nepodmětných pozicích ve větě a vnější plurálový sufix *-tül* v takových případech nese specifický význam.

3.1.2.1 Přímý předmět⁷¹

Jména v pozici přímého předmětu přejímají až na výjimky sufix plurálu od podmětu. Suffix plurálu u nepočitatelných přímých předmětů jako v příkladu 21. může být interpretován pouze jako vnější, protože látková jména, jako voda nemohou být pluralizována.

21. 아이들이 물(들)을 마셨다. (*Aitüli mul(tül)ül masjössta.*)

Děti pily vodu

22. 아이들이 책(들)을 읽었다. (*Aitüli čchek(tül)ül ilkössta.*)

Děti četly knihy.

Ne všechny přímé předměty jsou schopné nést vnější sufix plurálu. Plurál nemohou nést determinované⁷² přímé předměty.

23. 정치인들이 그 배우(*들)을 비난 했다. (*Čöngčchiintüli kü päu (*tül)ül pinanhässta*)

Politici kritizovali toho herce.

Věta 3. s *-tül* připojeným k přímému předmětu může být gramatická, pouze pokud je *tül* interpretováno jako vlastní, nebo pokud vyjadřuje pluralitu. V tom případě 23. znamená „Politici kritizovali ty herce.“ Důvodem, proč determinovaný přímý předmět nemusí být schopen přebrat sufix plurálu od podmětu, se zdá být fakt, že determinovaná

⁷¹ SONG, Ča-džöng. 1997. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus. 1997 str. 207

⁷² Určené atributivem kü

jména musí mít vždy explicitně vyjádřený plurál. Díky této podmínce může být plurální sufix determinovaného předmětu chápán pouze jako vlastní.

v 21. 아이들 (*Aitül*) děti je identifikováno jako agent a 물 (*mul*) voda jako patient, 마시 (*masi*) pak jako typ děje, bez ohledu na to, zda je vnější sufix připojen k přímému předmětu. Bez vnějšího sufixu *-tül* může být věta 21. použita i v situaci, kdy valná většina dětí pila vodu, např. když osm z desíti dětí pilo vodu a zbytek čaj. Na druhou stranu věta 21. s použitím sufixu nemůže nikdy vyjadřovat takovou situaci. Díky přítomnosti vnějšího sufixu *-tül* může tato věta vyjadřovat pouze situaci, kdy každé dítě pilo vodu. Což je přesně rozdíl, který užití vnějšího *-tül* vyjadřuje. Sémantická funkce sufixu přímého předmětu v příkladu 21. je naznačit, že entity, které byly pity, jsou individuálně rozděleny mezi několik agentů. Sémantická funkce sufixu v 21. je tedy distributivní. Stejně tak v příkladu 23.. Vnější sufix v příkladu 23. je použit, aby vyjádřil, že entity, které byly čteny, jsou individuálně rozděleny mezi několik agentů: „Pro každé z dětí, to byla právě kniha, co četly.“ Tento distribuční efekt by, pokud by nebylo vnější *-tül* vyjádřeno, naprosto chyběl.

3.1.2.2 Nepřímý předmět⁷³

Nepřímé jmenné předměty také přejímají sufix plurálu od podmětu. Ale na rozdíl od přímého předmětu, mohou nepřímé předměty vázat vnější sufix plurálu pouze na konec dativu.

24. 사람들이 그 아이에게 (들) 돈을 주었다. (*Salamtūli kŭ aitŭleke(tŭl) ton-ŭl čuōssta*)

Lidé tomu dítěti dali peníze.

Suffix plurálu ať už vnější nebo vlastní nesmí být nikdy umístěn za koncovkou akuzativu. Na druhou stranu, pokud je sufix, umístěn před dativní koncovkou jako v příkladu 24. musí být interpretován pouze jako vlastní.

⁷³ SONG, Ča-džöng. 1997. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus. 1997 str.209

25. 사람들이 그 아이들에게 돈을 주었다. (*Salamtūli kŭ aitūleke ton-ŭl čuōssta*)

Lidé těm dětem dali peníze.

V obou příkladech je předmět označený ukazovacím atributivem ㄱ (*kŭ*) ten. Existuje pravidlo, které říká, že pokud jsou jména označená sufixem *-tūl* determinovaná, toto *-tūl* může být chápáno pouze jako vlastní. Proto determinovaný přímý předmět nemůže připojovat vnější plurální sufix. Ale díky tomu, že dativní koncovka musí předcházet vnějšímu *-tūl* (jako v příkladu 24.) a následovat vlastní (jako v příkladu 25.) je toto pravidlo obejito. Díky rozdílným pozicím vnějšího a vlastního sufixu vzhledem k dativní koncovce mohou jména v nepřímém předmětu vázat vnější *-tūl* nezávisle na tom jestli se objevují spolu s atributivem *kŭ*.

Sémantická funkce vnějšího plurálního sufixu nepřímého předmětu (př.25.) je rozdělit příjemce, kterým lidé dali peníze (v tomto případě několik „verzí“ toho samého příjemce) individuálně mezi několik dárců. Takže vnější *-tūl* je použito, aby naznačilo, že to samé dítě dostalo peníze od každého člena skupiny (lidí).

3.1.2.3 Jména v nepřímém pádu⁷⁴

Jména v nepřímém pádu⁷⁵ jako např. lokativ, instrumentál, komitativ, atd. mohou také nést vnější plurálový sufix. Pozorujte:

26. 아이들이 공원에서들 놀았다. (*Aitūli kongwonesotūl nolassta.*)

Děti si hrály v parku.

27. 아이들이 차로들 학교에 갔다. (*Aitūli čchalotūl hakkjoe kassta*)

Děti jely do školy autem.

28. 아이들이 선생님이랑들 떠났다. (*Aitūli sōnsāngnimilangtūl ttōnassta.*)

Studenti odešli s učitelem.

⁷⁴ SONG, Čä-džōng. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus. *Journal of Pragmatics* 27, 1997 str. 210

⁷⁵ Z anglického oblique case, objektiv, je mluvnický pád větného objektu v jazycích, které nerozlišují přímý a nepřímý předmět formálními znaky.

Stejně jako u nepřímých objektových jmen musí vnější plurálový sufix stát vždy za sufixem nepřímého pádu. Důsledkem tohoto řazení určovaná jména v nepřímém pádě mohou také nést vnější plurálový sufix. Například frázi (28.) *sönsängnimilangtül* (*s učitelem*) může předcházet atributiv *kũ*; v takovémto případě je nutné plurálový sufix rovněž považovat za vnější.

Funkcí vnějšího plurálového sufixu v (26.), (27.) a (28.) není podat výčet umístění, nástrojů či společníků, nýbrž popsat daný aspekt událostí označovaných pomocí vícera spojených členů. Např. v (26.) je vnější plurálový sufix jména v lokativu použit k vyjádření místa, kde se děj odehrával nezávisle prostřednictvím agentů. Příklad (26.) s vnějším plurálovým sufixem u jména v lokativu tedy znamená, že si děti hrály v různých parcích či ve stejném parku v jiném čase (v druhé možnosti jde o vyjádření více „případů“ stejného místa). Všimněme si, že místo a čas jsou vyjádřeny nezávisle prostřednictvím různých členů. Jinými slovy vnější plurálový sufix označuje nejen konceptuální distribuci, ale také distribuci místa a času. K čemu se zde mluvčí nevyjadřuje je skutečnost, že si hrály spolu. Naproti tomu, bez užití vnějšího plurálového sufixu v (26.) z věty vyplývá, že si děti hrály spolu. V důsledku si tedy museli hrát ve stejném parku.

3.2 Zájmena

Oproti substantivům se plurál vyjadřuje důsledněji u zájmen. V mnoha jazycích včetně korejštiny vykazují zájmena, co se týče plurality, jisté zvláštnosti. Faktem je, že v mnoha případech si formy zájmen ponechávají gramatické odlišnosti, které u substantiv již dávno vymizely.⁷⁶ Jednak se vyjadřuje přímo zvláštními zájmeny množného čísla tedy lexikálně, nebo připojením sufixu *-tül* tedy morfologicky a navíc jedině u zájmen se k vyjádření plurálu užívá i přípony *-히 hũi*.

U osobních zájmen *저 (čö)* já (skrom.) *너 (nö)* ty se plurál tvoří připojením jinak neproduktivního sufixu *히 hũi*, ale často se ještě posiluje přidáním *-tül* > *저희들 (čöhhũitül)* *너희들 (nöhhũitül)* totéž platí i pro zájmeno *우리(uli)* my. V tomto případě se tak zdůrazní zřetelněji plurál, neboť zájmeno *uli* se užívá rovněž někdy ve významu skromnostním pro 1. osobu místo *저(čö)* já i jako „skromnostní zájmeno“ pro 1. osobu singuláru.

⁷⁶ SONG, *Sök-čung. Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean.* 1975 s.81

Tab. 1. Přehled osobních zájmen ⁷⁷

osoba	Zdvořil. stupeň	singulár	plurál
1.os	prostý	나 (내) já	우리(들) my
	skromný	저 (제) já	저희(들) my
2.os	prostý	너 (네) ty	너희(들) vy
	střední	자네 ty	자네들 vy
	zdvořilý	[선생] [당신] vy	[선생들] [당신들] vy
3.os	prostý	이/그/저 [이/사람] on	이/그/저 [이/사람들] oni
	zdvořilý	이/그/저 [분] on	이/그/저 [이/분들] oni

V první a druhé osobě mají zájmena rozdílnou formu pro množné i jednotné číslo, a proto je označení plurálu postradatelné. Ve třetí osobě takový rozdíl není, a proto je užití sufixu *-tül* nutné. Můžeme tedy říct, že zájmena si vynucují explicitní vyjádření plurálu. Spekulace o příčině tohoto jevu je, že zájmena vždy odkazují na určitou věc.⁷⁸

Kromě osobních zájmen se *-tül* připojuje ještě k zájmenům zvrátným a ta mají svůj tvar plurálu 자기>자기들 (*čaki, čakitül*) 자신>자신들 (*časin, časintül*) svůj své.

3.3 Příslovce⁷⁹

Příslovce způsobu mohou nést plurálový sufix získaný od podmětu vyjádřeného jménem v množném čísle:

29. 아이들이 잘들 놀았다. (*aitüli čaltül nollassta.*)

Děti si dobře hrály.

⁷⁷ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 str. 254

⁷⁸ SONG, Sök-čung. *Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean*. 1975 str. 81

⁷⁹ SONG, Čä-džöng. *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus*. 1997 str.

Vnější plurálový sufix se může vázat na všechny typy způsobových příslovci, ať už odvozených (pomocí -게 (-*key*) jako je tomu ve 30. nebo -히/이 (-*hi/i*) jako v případě 31. nebo jednoduchých jako 잘 (*čal*) ve 29..

30. 아이들이용감하게들 나섰다. (*aitŭli jongkamhaketŭl nasŏssta*)

Děti odvážně předstoupily.

31. 아이들이조용히들 . (*aitŭli čojonghi tŭl ttŏnassta*)

Děti potichu odešly.

Plurálový sufix u adverbií nikdy není vlastní. Jeho funkcí není podat výčet entit, jelikož není možné násobit to, co je vyjádřeno příslovci. Uvedený způsob je naopak připisován ději vykonávanému jednotlivými agenty.

Pomocí vnějšího plurálového sufixu na adverbium *jongkamhake* (odvážně) v příkladě 30. je způsob, jakým každý z množiny uvedený děj vykonal sám a ne jako množina, popsán jako odvážný. Sémantická funkce vnějšího plurálového sufixu adverbií je tedy distributivní. Obdobně mohou také jiné druhy adverbií nést vnější sufix plurálu, konkrétně adverbia větná, časová a místní, stejně jako je tomu v 32. 33. 34.

32. 아이들이 다행히들 집에 돌아오았다. (*Aitŭli tahänghitŭl čipe tolaoassta.*)

Děti se naštěstí vrátily domů.

33. 아이들이 어제들 집에 돌아오았다. (*Aitŭli očetŭl čipe tolaoassta.*)

Děti se včera vrátily domů.

34. 아이들이 거기들 모였다. (*Aitŭli kokitŭl mojŏssta.*)

Děti se tu shromáždily.

Funkce vnějšího plurálového sufixu je i zde distributivní. V 32. např. jsou subjektivní hodnocení situace, jež mluvčí zmiňuje, distribuovány jednotlivě prostřednictvím agentů – mluvčí se domnívá, že návrat každého jednoho dítěte byl šťastný.

3.4 Tázací slova⁸⁰

Tázací slova mohou rovněž nést vnější plurálový sufix, jako např.:

35. 누구들을 아이들이 만났다. (*Nukutülül aitüli mannassta?*)

Koho děti potkaly?

36. 무엇들을 아이들이 했냐? (*Muöstülul aitüli hessnja?*)

Co dělali děti?

37. 어떻게들 아이들 놀았냐? (*Öttohketül aitüli nolassnja?*)

Jak si děti hrály?

38. 왜들 아이들이 또났냐? (*Wätül aitüli ttonassnja?*)

Proč děti odešly?

39. 어디서들 아이들이 놀았냐? (*Ödisötül aitüli nolassnja?*)

Kde si děti hrály?

40. 언제들 아이들이 떠났냐? (*Önčetül aitüli ttönassnja?*)

Kdy odešly děti?

Funkce vnějšího plurálového sufixu u tázacích slov je naprosto stejná jako ta u jednotek, které zastupují. Např. v 37. je tázací slovo *öttohke* (jak) použito k otázce, jakým způsobem si děti hrály. Pokud se vnější sufix plurálový objeví na *öttohke*, znamená to, že se ptáme na způsob, jakým si každé jedno z dětí hrálo. Jinými slovy jsou otázky ohledně způsobu distribuovány individuálně na několik agentů. Naopak adresát sdělení by následně měl odpovědět na to, jak si každé jedno z dětí hrálo. Typickou odpovědí na 37. mohou být: *X si hrál docela dobře, Y si hrál špatně, Z si hrál velmi dobře* atd. Naopak je-li 37. užito bez vnějšího plurálového sufixu, odpověď může být jedna podle toho, jak celkově si děti

⁸⁰ SONG, Čä-džöng. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus. 1997 str. 211

hrály. Podobné komentáře mohou být vyřčeny i ohledně dalších tázacích slov, pokud se vyskytují s vnějším sufixem plurálu.

Tázací slova jsou ze své podstaty v otázce středem pozornosti, a proto se dá předpokládat, že plurálový sufix, který díky své konverzační funkci označuje střed zájmu dané promluvy (cf. 3.7.4. Konverzační funkce vnějšího *-tül*), se v otázce s tázacím slovem může pojit pouze s tázacím slovem.

41. 무엇들을 아이들이 공원에서 즐겁게 했냐? (*Muöstülül aitüli kongwonesö čülköpke hässnja?*)
Co dělaly děti radostně v parku?
42. a) 무엇들을 아이들이 공원에서 즐겁게 했냐? (*Muösül aitüli kongwonesötül čülköpke hässnja?*)
Co dělaly děti radostně v parku?
- b) 무엇들을 아이들이 공원에서 즐겁게 했냐? (*Muösül aitüli kongwonesö čülköpketül hässnja?*)
*Co dělaly děti radostně v parku?*⁸¹

Zatímco věta 41. je naprosto v pořádku, věty 42. a) a b), kde vnější *-tül* nesou jiné členy než tázací slovo, znějí divně.

3.5 Dějová slovesa⁸²

Slovesa nejsou schopna od jmen v podmětu plurálový sufix přejímat.

43. 학생들이 밥을 먹(*들)었다. (*Haksängtüli papül mök(*tül) öss(*tül)ta*)
Studenti jedli jídlo.

Vnější plurálový sufix nemůže být připojen ke kmeni slovesa. Výjimkou není ani případ, kdy je sufix plurálu umístěn až po sufixu vyjadřujícím slovesný čas, jako je tomu v 43.. Někteří odborníci tvrdí, že vnější sufix plurálu může být připojen i ke slovesům. Toto tvrzení je ovšem nesprávné, protože jejich analýzy jsou založeny na sufixech připojených

⁸¹ SONG, Ča-džöng.. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus.1997 str 222

⁸² SONG, Ča-džöng.. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus.1997 str.212

ke koncokám indikativu imperativu a interogativu, který je poté připojen ke slovesným kmenům (tímto jevem se zabývá kapitola 3.7.5.)

Kopírování plurálu je nicméně zřejmé ve spojení spojkovou koncokou -아서 -a(sǒ) / -어서 ǒ(sǒ)⁸³, či -고 -ko, které se vyskytují hned po slovese. Spojení s uvedenými konverby lze interpretovat jako adverbialní tvary slovesa. Z hlediska vnějšího plurálového sufíxu se zde budeme zabývat pouze prvním spojovacím prostředkem.

44. 아이들이 길을 건너 갔다. (*Aitūli kilŭl kōnnō kassta.*)

Děti přešly přes cestu.

Ve 44. např. označuje dvoučlenné kompozitum, 건너- (*kōnnō-*) a 가 (*ka-*), soudružný děj. Nevztahuje se ke dvěma nezávislým dějům. Plurálový morfém může být zkopírován z podmětu vyjádřeného jménem v plurálu na konec spojovacího prostředku.

45. 아이들이 길을 건너들 갔다. (*Aitūli kilŭl kōnnōtŭl kassta.*)

Děti přešly přes cestu.

Jak již bylo řečeno, samotné sloveso nemůže přímo přejímat plurálový morfém.

46. 아이들이 길을 건너(*들)어 가(*들)았(*들)다. (*Aitūli kilŭl kōnnō(*tŭl)ō ka(*tŭl)ass(*tŭl)ta.*)

Děti přešly přes cestu.

Všimněme si, že vnější sufíx plurálu není možné připojit za morfém vyjadřující slovesný čas. Ten se nachází za posledním členem kompozita, a to pouze jedenkrát. Vnější sufíx plurálu tedy není vzhledem ke slovesům možný, ať už se objevují samostatně, či jako součást slovesného kompozita.⁸⁴

⁸³ „Tj. Slovesný základ + případně 서(sǒ; hlavně v nižších formách zdvořilosti se vypouští) je současně spojkovou koncokou s časovým významem předčasnosti, nicméně je mnohovýznamové a může tak mít podle situace i význam souřadného spojení po sobě následujících dějů nebo vyjadřovat slabý vztah příčinný.“ (PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. 2005)

⁸⁴ Důvody, proč není známka plurálu spojená s finálním slovesem kompozita jako v (27) jsou: (i) jde o sufíx, ne o prefix; a (ii) mezi markerem plurálu a finálním slovesem může být odmlka, mezi prvním slovesem a markerem plurálu však nikoliv.

Ve druhém případě mohou slovesa nést vnější sufix plurálu nepřímo – tomu je tak v případě, kdy se spojovací prostředek objeví mezi dvěma členy kompozita. Jelikož vnější sufix plurálu nemůže být nesen přímo slovesy, zdá se, že právě spojovací prostředek usnadňuje „kontakt“ mezi dvěma složkami.

Ačkoliv je vnější plurálový morfém sufigován ke spojovacímu prostředku, jež je následně sufigován k prvnímu členu slovesného kompozita ve 45., jeho distributivní funkce se vztahuje na celé kompozitum a ne pouze na jeho část.

Jinými slovy není tomu tak, že by vnější plurálový sufix měl oproti *kõnnõõ-* pouze svůj „rozsah“ ve 45.. Tomuto je možná proto, že slovesná kompozita vyjadřují jeden kohezní děj a ne pouze nesouvislé děje či podmínky. Sémantická funkce vnějšího sufixu plurálu se objevuje tedy na konci celého kompozita individuálně u vícera agentů.

Stejné jádro výpovědi je vyjádřeno v 44. a 45.: „děti“ je zde agentem, „cesta“ je příslovečným určením místa a „přejít“ je druh události.

Mluvčí by nicméně zvolil 45. namísto 44., aby posluchače ujistil, že ona událost se stala všem členům skupiny. Toto ujištění je předáno spíš prostřednictvím 45. než 44., protože je v tomto příkladě užito distributivní funkce vnějšího sufixu plurálu. Jako sekundární účinek tedy vyplývá, že děje jsou distribuovány přes prostor a čas. Takto by tedy věta 45. mohla znamenat, že děti přešly buď přes jinou silnici, nebo přes stejnou silnici v jiném čase. Naopak 44. silně implikuje, že děti přešly přes stejnou silnici společně. Distribuce místa a času tedy není v 44. implikována.

3.6 Kvalitativní slovesa⁸⁵

Nebude asi překvapením, že kvalitativní slovesa nemohou nést vnější sufix plurálu, protože mohou fungovat jako součást predikátu, stejně jako slovesa.

Srovnejte:

47. 선생들이 젊(*들)다 . (*Sönsändtūli čölm(*tūl)ta*)

Učitelé jsou mladí.

Tato věta jasně ukazuje, že není možné překopírovat vnější sufix plurálu ze jména v podmětu a sufigovat jej na adjektivum.

Stejně jako slovesa mohou i adjektiva nést vnější sufix plurálu nepřímou. Je tomu tak pokud po nich bezprostředně následuje spojovací prostředek:

48. 선생들이 젊아들 잘 모른다 . (*Sönsändtūli čalmatūl čal molūnta*)

Učitelé jsou mladí, takže (to) dobře nevědí/neznají.

Znovu se zdá, že spojovací prostředek slouží jako „vyrovnávací paměť“ mezi adjektivem a vnějším sufixem plurálu.⁸⁶

Sémantická funkce vnějšího sufixu plurálu, která se objevuje na konci spojovacího prostředku v 48. je rovněž distributivní. Vlastnosti mládí jsou rozděleny individuálně mezi učitele. Zmiňovaný atribut je tedy připisován každému jednomu členu skupiny, ne skupině jako celku. Vhodnější překlad 48. by tedy zněl:

„Každý z učitelů je mladý, takže to dobře nevědí.“

⁸⁵ SONG, Čä-džöng.. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus.1997 str. 214

⁸⁶ Spojková koncovka v 48. neslouží ke vzniku slovesného kompozita, ale slouží jako ukazatel příčiny.

3.7 Funkce vnějšího -tül

Funkce vnějšího plurálního sufixu může být považována za morfologickou realizaci syntaktické shody v čísle s plurálním podmětem, ale korejština nejenže nepadá mezi jazyky se syntaktickou shodou a tudíž je toto tvrzení přinejmenším kontroverzní, ale vnější *-tül* není pouze odrazem této shody, sémantická funkce vnějšího *-tül* je například naznačit distributivní čtení, nejen prostou pluralitu jmenného podmětu. Vnější *-tül* se užívá k distribuci událostí, aktivit nebo kvalit mezi jednotlivé členy skupiny, ne ke skupině jako celku.

3.7.1 Distributivní funkce

Distributivní funkce označuje oddělení jednotlivých členů skupiny, ať už jde o entity, události, kvality, nebo lokace. Takže distributivní marker připojený ke jménům má primární funkci rozšíření každé uvažované entity označené ve větě na různé lokace, časy, nebo události.

Vnější *-tül* není pouze odrazem shody mezi plurálním podmětem a členem, ke kterému se vnější *-tül* váže, naznačuje existenci nejenom podmětu v plurálu ale i pluralitu události určené predikátem. (jinými slovy několikanásobný výskyt události)

Jak se projevuje distributivní čtení, si ukažme na následujícím příkladu.:

49. 다섯명의 학생들이 케이크를 만들었다. (*tasötmjöngüi haksängtülü kcheikchülül mantülössta.*)

Pět studentů upeklo dort.

50. 다섯명의 학생들이 케이크를들 만들었다. (*tasötmjöngüi haksängtülü kcheikchülültül mantülössta.*)

Pět studentů upeklo dort.

Věty jsou naprosto stejné až na připojení vnějšího *-tül* k předmětu. Zatímco v první větě mohl být upečen jeden až pět dortů, ve větě druhé bylo upečeno právě pět dortů, protože každý ze studentů upekl jeden dort.

Zájmeno třetí osoby singuláru 그것 (*kükös*) to, může být použito pro diagnostiku distributivního čtení. Můžeme-li použít toto zájmeno jako v příkladu 51. předpokládáme možnost kolektivního čtení předcházející věty a její význam je tak nejednoznačný.

Nemůžeme-li zájmeno *kŭkŏs* použít předpokládáme možnost pouze distributivního čtení jako v 52.⁸⁷

51. 빌과 메리가 그들의 선생님께 선물을 공손히 드렸다. 그것은 시계이었다.
(*Bill-kwa Mary-ka kŭtŭlŭi sŏnsǎngnim-kke sŏnmulŭl kongsonhi tuljŏssta.*
Kŭkŏsŭn sikjeiŏssta)

Bill a Mary dali dárek svému učiteli. Byly to hodinky.

- a. kol: Bill a mary dali dárek dohromady
- b. dist: Bill a Mary dali každý zvlášť dárek učiteli.

52. 빌과 메리가 그들의 선생님께 선물을 공손히들 두렸다. 그것은 시계이었다. (*Bill-kwa Mary-ka kŭtŭlŭi sŏnsǎngnim-kke sŏnmulŭl kongsonhitŭl tuljŏssta.* **Kŭkŏsŭn sikjeiŏssta*)

- a. kol: *Bill a mary dali dárek dohromady
- b. dist: Bill a Mary dali každý zvlášť dárek učiteli.

Užití vnějšího sufíxu plurálu je rovněž možné pouze, pokud je splněna podmínka, že se ve větě vyskytuje nejenom podmět v plurálu ale rovněž plurální událost. Jinými slovy ve větě musí být takový predikát, který umožňuje distributivní čtení a je schopen vyjádřit pluralitu události.

53. 우리 반 학생들이 학교에서 가장 큰 그룹 이었다. (*Uri pan haksǎngtŭli hakkjoesŏ kačang kchŭn kŭlup iŏssta.*)

Studenti naší třídy byli největší skupina.

54. *우리 반 학생들이 학교에서 가장들 큰 그룹 이었다. (*Uri pan haksǎngtŭli hakkjoesŏ kačangtŭl kchŭn kŭlup iŏssta.*)

Studenti naší třídy byli největší skupina.

Pokud věta obsahuje inherentně kolektivní predikát jako *kŭlup* (skupina) v příkladu 53., *kŭlup* díky svým sémantickým vlastnostem nedovoluje výskyt vnějšího plurálového sufíxu, viz příklad 54., taková věta zní nepřirozeně.⁸⁸

⁸⁷ PARK, Myung-Kwan and SOHN, Keun-Won.. A minimalist approach to plural marker licensing in Korean. In *MITWPL 20*, 193–208. Cambridge, MA: MITWPL 1993

⁸⁸ PAK, Jŏng-ŭn. *Distributive effects of the plural marker -tul in Korean*. 2009 s.146

3.7.2 Vnější -tül ve větách s kolektivním predikátem

Přestože distributivní čtení je, co se týče vnějšího *tül* silné, je možné číst věty s ním i kolektivně.

55. a) 다섯명의 학생들이 케이크를들 만들었다. (*tasötmjöngüi haksängtüli kcheikchülültül mantülössta.*)

Pět studentů upeklo dort.

b) 다섯명의 학생들이 함께 케이크를들 만들었다. (*tasötmjöngüi haksängtüli hamkke kcheikchülültül mantülössta.*)

Pět studentů upeklo společně dort.

Ve větě 55. a) bychom díky předchozím kapitolám předpokládali distributivní čtení a tím pádem pět upečených dortů. Přidáním slova 함께 (*hamkke*; *společně*) získáme kolektivní čtení, kdy studenti společně upekli jeden dort, věta v 55. b) je gramatická a přijatelná, takže můžeme usuzovat, že výskyt vnějšího *-tül* se může slučovat s kolektivními větami. Vnější sufix plurálu nenese globální distributivní funkci, ale lokální distributivní funkci⁸⁹ a proto nevylučuje kolektivní čtení.⁹⁰

Funkce distributivity spojená s vnějším *-tül* je v jistém smyslu volnější než distributivní markery v jiných jazycích (např. anglické *each*) a proto je možné jej užívat i s kolektivními predikáty jako jsou například „zvolit“, nebo „být velkou skupinou“.

56. a) 우리반 학생들이 철수를 반장으로들 뽑았다. (*Ulipan haksängtüli čhölsulül pančangŭlotül ppopassta.*)

Studenti naší třídy zvolili Čcholsua předsedou.

b) 그 학생들은 어제까지들 큰 구룹이었다. (*Kü haksängtülün öčekkačitül kchün kulupiössta.*)

Tito studenti až do včera byli velkou skupinou.

Význam věty 56. a) je, že každý ze studentů se účastnil volby Čcholsua za předsedu, ve větě 56. b) pak, že každý ze studentů byl do včera součástí velké skupiny.⁹¹

⁸⁹ Globální distribuce, distribuuje na individuality v podmětu celou slovesnou frází (predikát), zatímco lokální distribuce pouze frází, ke které se *tül* váže.

⁹⁰ KIM, Čchong-hjök. *Lokal and Flexible Distributivity and the Korean Non-nominal Plural Marker Tul*, 2006 s.179

⁹¹ KIM, Čchong-hjök. *Lokal and Flexible Distributivity and the Korean Non-nominal Plural Marker Tul*, 2006 s.181

3.7.3 Totalizační funkce

Nejenže má vnější plurálový sufix neodmyslitelnou funkci distributivní, objevuje se i s ní spojená funkce totalizační. Čili vnější sufix plurálu nejenže distribuuje predikát, ke kterému je připojen, na denotáty agentu, ale zároveň naznačuje, že v této distribuci musí být každý jednotlivec označený agentem zapojen.

57. 일학년 학생들이 시끄럽게 뗏목을 지었다. (*Ilhaknjön haksängtŭli sikkulŏpke ttesmokŭl čišsta.*)

Prváci hlasitě stavěli vor.

58. 일학년 학생들이 시끄럽게들 뗏목을 지었다. (*Ilhaknjön haksängtŭli sikkulŏpke ttesmokŭl čišsta.*)

Prváci stavěli vor a všichni hlasitě.

V příkladu 56. je možné kolektivní čtení bez totalizačního účinku. Zatímco v příkladu 57. je toto čtení přidáním sufixu *tŭl* k adverbium 시끄럽게 (*sikkulŏpke*; hlasitě) změněno na jasné distributivní čtení s přidanou totalizační funkcí. „Hlasitost“ je tak nejen distribuovaná na individuální členy skupiny studentů prvního ročníku stavějící vor, ale zároveň nám říká, že všichni studenti, kteří stavěli vor, to bez výjimky dělali hlasitě.

Budeme-li předpokládat existenci této funkce vnějšího *-tŭl*, přisuzujeme tak sémantickou důležitost užívání vnějšího sufixu plurálu. Ve spojení s distributivními predikáty by *-tŭl* ztrácelo svou sémantickou funkci, byla-li by jedinou sémantickou funkcí distributivita.⁹²

⁹² ČO, Jun-gyöng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul*. 2005

3.7.4 Konverzační funkce vnějšího -tül

Výsky vnějšího plurálového sufixu, jak již bylo zmiňováno je nepovinný. Na základě toho se nabízí, že vkládání vnějšího -tül je konverzačně motivováno.

59. a) 남들은 편안히 들었아서 오부 다이가 어머니 밍크코트가 어머니
그리고들 사는데...(Namtülün pchjönanhitül tulančasö opu taiaka öttöni
mingkükchotüka öttöni külökotül sanunte,...)

Někteří lidé žijí a mluví o diamantech a norkových kožiších.

- b) 남들은 편안히 들었아서 오부 다이가 어머니 밍크코트가 어머니
그리고들 사는데...(Namtülün pchjönanhi tulančasö opu taiaka öttöni
mingkükchotüka öttöni külökotül sanunte,...)

Někteří lidé žijí a mluví o diamantech a norkových kožiších.

60. a) 부산 사는 친구 있었어 모처럼 놀러들 가기로 했어.

(Pusan sanün čhinku issössö močchölöm nollötül kakilo hessö.)

Rozhodl se po dlouhé době navštívit kamaráda, co žije v Pusanu.

- b) 부산 사는 친구 있었어 모처럼 놀러 가기로 했어.

(Pusan sanün čhinku issössö močchölöm nollö kakilo hessö.)

Rozhodl se po dlouhé době navštívit kamaráda, co žije v Pusanu.

Mezi větami 59. a) a 59. b) není žádný jiný rozdíl, než místo kam soustředíme naši pozornost. V případě 60. a), kde je podmět nevyjádřen, jsou členové jisté skupiny (ke které odkazuje nevyjádřený podmět) nahlíženi jednotlivě. Oproti tomu věta 60. b) má jak stejný význam jako 60. a), tak může být zároveň interpretována tak, že mluvčí hovoří sám o sobě. Vzato v úvahu, vnějším -tül v 60. a) může být přisuzována funkce pluralizace podmětu, nebo to, že jsou účastníci nahlíženi jako jednotlivci. Ale pokud bychom do 60. b) přidali 우리는(ulinün) my, nebyl by ve významu 60. a) a 60. b) rozdíl. Což znamená, že to není díky výskytu -tül, že 59. a) 60 a) jsou interpretovány jako individuální posuzování členů skupiny. Takže funkcí -tül v tomto případě je přitáhnout posluchačovu pozornost k individualitě účastníků a zdůraznit člen, ke kterému se váže. Vnější -tül samo o sobě nemá funkci označování plurality, ani vyjádření individuálního nahlížení členů skupiny.

Proto je vnější *-tül* vkládáno s konverzační motivací. Tento přístup rovněž vysvětluje vkládání vnějšího *-tül* dovnitř derivátů a složených slov.⁹³

Označení plurálu může být teoreticky kopírováno na více než jeden člen věty, ale i když je to plně gramatické, málokdy se plurální sufix kopíruje na více než jeden člen. Proto se nabízí otázka, zda je člen, na který se sufix kopíruje vybraný náhodně, nebo s nějakým cílem.

61. 아이들이 공원에서들 친구랑 즐겁게 노래를 부르고 싶어했다. *Aitüli kongwonesötül čhinkulang čülköpke nolälül pulūko sipchöhässta.*

Děti chtěly s přáteli v parku radostně zpívat písničku.

62. 아이들이 공원에서 친구랑들 즐겁게 노래를 부르고 싶어했다. *Aitüli kongwonesö čhinkulangtül čülköpke nolälül pulūko sipchöhässta.*

Děti chtěly s přáteli v parku radostně zpívat písničku.

63. 아이들이 공원에서 친구랑 즐겁게들 노래를 부르고 싶어했다. *Aitüli kongwonesö čhinkulang čülköpketül nolälül pulūko sipchöhässta.*

Děti chtěly s přáteli v parku radostně zpívat písničku.

64. 아이들이 공원에서 친구랑 즐겁게 노래들을 부르고 싶어했다. *Aitüli kongwonesö čhinkulang čülköpke nolätülül pulūko sipchöhässta.*

Děti chtěly s přáteli v parku radostně zpívat písničky.

65. 아이들이 공원에서 친구랑 즐겁게 노래를 부르고들 싶어했다. *Aitüli kongwonesö čhinkulang čülköpke nolälül pulūkotül sipchöhässta.*

Děti chtěly s přáteli v parku radostně zpívat písničku.

66. 아이들이 공원에서 친구랑 즐겁게 노래를 부르고 싶어들했다. *Aitüli kongwonesö čhinkulang čülköpke nolälül pulūko sipchötülhässta.*

Děti chtěly s přáteli v parku radostně zpívat písničku.

⁹³ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean.* Seoul Journal of Korean Studies, 2000 s.48-50

Všech šest příkladových vět obsahuje stejné sdělení. Ale objevují se mezi nimi jasné rozdíly v důrazu. V příkladu 61. Je zdůrazněno, kde každé z dětí chtělo provádět danou aktivitu, že to bylo právě v parku / v parcích. V příkladu 62. je kladen důraz na přátele, se kterými si děti chtěly hrát. V příkladu 63. je zdůrazněn způsob jakým chtěly děti zpívat, v příkladu 64., že to byla právě píseň, co chtěly zpívat. V příkladu 65. je kladen důraz na to, co chtěly děti dělat: To, co chtělo každé dítě dělat, bylo zpívat. A v příkladu 66. je podtrženo přání každého dítěte. Takže prvek, na který se vnější *-tül* naváže, je centrem pozornosti dané věty.

Zároveň se výběr zdůrazněného členu pojí s předpokladem mluvčího. Pokud mluvčí vyhodnotí, nebo předpokládá, že posluchač sice ví, že si děti chtěly radostně hrát v parku, ale neví s kým, pak v této promluvě zdůrazní právě člen „s přáteli“, jako můžeme vidět v příkladu 62.⁹⁴

K tomu se vztahují i tzv. WH-questions (otázky obsahující tázací slova jako Kdo? Kde? Kdy? Jak?) V těchto otázkách je jasně označeno, na co přesně se ptáme, proto umístění konverzačně motivovaného vnějšího sufixu plurálu, jako označení oblasti pozornosti věty, v odpovědi nemůže být náhodné.

67. 무엇을 아이들이 공원에서 즐겁게 했냐? (*Muöšül aitüli kongwonesö čülköpke hässnja?*)

Co dělaly děti radostně v parku?

68. 아이들이 공원에서 즐겁게 공놀이들을 했다. (*aitüli kongwonesö čülköpke kongnolitülül hessta.*)

Děti si v parku radostně hrály s míčem.

69. *아이들이 공원에서들 즐겁게공놀이를 했다. (*aitüli kongwonesötül čülköpke kongnolilül hessta.*)

Děti si v parku radostně hrály s míčem.

70. *아이들이 공원에서 즐겁게들 공노리를 했다. (*aitüli kongwonesö čülköpketül kongnolilül hessta.*)

Děti si v parku radostně hrály s míčem.

Jak můžeme vidět v otázce 67. se ptáme právě na to „Co?“ dělaly děti v parku. Jedinou správnou odpovědí s užitím vnějšího *-tül l* je tedy odpověď v příkladu 68., kde se

⁹⁴ SONG, Čä-džöng *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus*. 1997 str. 218

vnější *-tül* připojuje právě k předmětu 공놀이(*kongnoli*; hra s míčem). V příkladu 69., kde se pojí s příslovečným určením místa 공원에서(*kongwonesö*; v parku) a v příkladu 70., kde se pojí s určením způsobu, jakým si děti hrály 즐겁게(*čülkŏpke*; radostně), dochází ke konfliktu s kontextem věty a proto jsou tyto odpovědi nepřijatelné.⁹⁵

3.7.5 Výskyt vnějšího *-tül* s koncovkami indikativu, imperativu a interogativu a jeho pragmatická funce⁹⁶

Vnější sufix plurálu se objevuje na konci věty, byť je to nekompatibilní s podstatou sloves a kvalitativních sloves. V příkladu 72. je vnější plurálový sufix připojen ke koncovce interogativu. Ostatní koncovky indikativu či imperativu jsou také schopny nést vnější sufix plurálu v 71. a 73.

71. 학생들이 집에 갔다들. (*Haksängtŭli čipe kasstatŭl.*)

Studenti šli domů.

72. 학생들이 집에 갔냐들? (*Haksängtŭli čipe kassnatŭl?*)

Šli studenti domů?

73. 집에 가들. (*Čipe katŭl.*)

Jděte domů.

V oznamovací větě 71. mluvčí vyjadřuje tvrzení, kterému věří nebo jej zná:
„Studenti šli domů.“

Funkcí koncovky indikativu je samozřejmě zmínit, že mluvčí pronáší výrok a že ani neklade otázku, ani nevyslovuje rozkaz. Vnější sufix plurálu připojený k markeru indikativu v 71. distribuuje výroky individuálně několika účastníkům. To znamená, že zdůrazňuje, že stejný výrok se týká každého jednoho ze studentů. Může to být pojato jako

⁹⁵ SONG, Čä-džöng. *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus*. 1997 str. 221-222

⁹⁶ SONG, Čä-džöng. *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus*. 1997

ekvivalent stejného výroku pro každé dítě zvlášť, bez použití vnějšího sufixu plurálu, např. *X šel/šla domů, Y šel/šla domů, Z šel/šla domů* atd. Toto by ovšem bylo velmi neefektivní a zdoluhavé, pokud by studentů bylo mnoho.

Ve větě 72. se mluvčí ptá posluchače na to, co si myslí či čemu věří. Funkcí tázací koncovky je právě zjistit, zda je propozice obsažená v otázce „pravdivá“ či ne. Funkcí vnějšího sufixu plurálu v 72. je distribuovat otázku individuálně několika zúčastněným. Pokud je vnější sufix plurálu umístěn bezprostředně po koncovce otázky, mluvčí tím dosahuje stejného efektu, jako by se posluchač ptal na stejnou otázku s ohledem na každé jedno z dětí, např. *Šel/šla X domů?, Šel/šla Y domů?, Šel/šla Z domů?* atd. Toto by byl velmi ekonomický způsob, jak položit otázku ohledně velkého množství účastníků. Od posluchače se očekává, že na otázku odpoví individuálně: *Pokud jde o X, šel/šla domů, Pokud jde o Y, šel/šla domů, Pokud jde o Z, šel/šla domů* atd..⁹⁷ Pokud se mluvčí rozhodne odpovědět 72. bez užití vnějšího sufixu plurálu, může se stát, že posluchač takovouto „individuální“ odpověď neočekával. V tomto případě se otázka nevztahuje na každé jedno dítě zvlášť. Mluvčí může dát rozkaz jedné osobě či skupině lidí. Vzhledem k tomu, že příjemce rozkazu je chápán jako jeho subjekt, musí zde být v případě 73. více než jeden příjemce s vnějším sufixem plurálu připojeným k markeru imperativu. Jinými slovy 73. spolu s vnějším sufixem plurálu musí mít subjekt ve druhé osobě plurálu, odkud také původně pochází. Užití vnějšího sufixu plurálu po markeru imperativu ve 73. má stejný význam jako by byl rozkaz adresován všem přítomným příjemcům. Funkce vnějšího sufixu plurálu je tedy i zde distribuovat díky tomu, že rozkazy jsou distribuovány mezi několik příjemců. Užitím vnějšího plurálového sufixu v 73. mluvčí předpokládá, že příjemci na rozkaz zareagují každý individuálně. Jedná se tedy o velmi ekonomický způsob, jak (velké) skupině osob udělit rozkaz.

Užití vnějšího plurálového sufixu s ilokučním markerem dosáhneme stejné úrovně komunikační efektivity, které by mohlo být dosaženo pouze prostřednictvím stejné promluvy pronesené ke každému z účastníků komunikace zvlášť. Dochází tak k velké úspoře pokud jde o počet pronesení dané promluvy.

⁹⁷ Samozřejmě že posluchač může otázku zodpovědět vyslovením 71. (tj. s vnějším sufixem plurálu vázaným na marker indikativu). Případně může odpovědět jako v (i), pakliže všichni studenti šli domů:

(i) 학생들이 모두 집에 갔다. (*Haksängtūli motu čipe kassta.*)

3.8 Podmínění a omezení výskytu vnějšího -tŭl

Co se týče výskytu, existuje několik pravidel a podmínek, které omezují, respektive určují výskyt vnějšího plurálního sufixu - *tŭl*.

3.8.1 Syntaktické podmiňování výskytu vnějšího -tŭl

Jak už jsme dříve zmiňovali vnější sufix -*tŭl* se může připojovat k různým větným členům předmětu, příslovečnému určení, tvarům sloves nebo přídavných jmen. Výskyt vnějšího -*tŭl* je podmíněný, a to lokálním podmětem v plurálu. Existují tedy tři podmínky, řídicí prvek musí být podmětem věty, musí být v plurálu a nesmí překračovat hranice věty.⁹⁸

Dialektické a idiolektické variace ukazují zajímavý jev. Pro některé mluvčí je výskyt vnějšího -*tŭl* striktně podmíněn lokálním podmětem v plurálu, zatímco jiní mají podmínky značně mírnější a stačí tak předcházející lokální jméno v plurálu, jako například předmět.⁹⁹

Obecně se zdá, že tyto podmínky výskytu jsou základní vlastnosti vnějšího -*tŭl*. Ale přesto je třeba si uvědomit, že místní podmět v plurálu není dostatečnou ani nezbytnou podmínkou pro licencování vnějšího -*tŭl*.¹⁰⁰

Podmětovost

Jak můžeme vidět v příkladech, podmiňování vnějšího -*tŭl* je citlivé na gramatickou funkci spouštěcího prvku. Užití vnějšího -*tŭl* je umožněno podmětem, nikoli předmětem (dle tvrzení výše to u některých mluvčích možné je), nepřímým předmětem, nebo doplňujícími větnými členy. Rovněž nemusí být takový podmět přímo vyjádřený.

74. 톰과 매리가 숙제를 일찍들 제출했다 (*Tchomkwa mǎlika sukčelŭl ilččiktŭl čečchulhessta.*)

Tom a Mary odevzdali úkol brzy

75. *톰이 매리와 수를 일찍들 보냈다. (*Tchomi mǎliwa sulŭl ilččiktŭl ponesssta*)

Tom poslal Sue a Mary brzy.

⁹⁸ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000 s.52-53

⁹⁹ ČO, Jun-gyöng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul*. 2005 s.173

¹⁰⁰ ČO, Jun-gyöng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul*. 2005 s.173

76. *존이 톰과 매리로부터 초대를 어제들 바닷다. (*čoni tchomkwa mäniloputchö čhotälül öčetül patassta.*)

John dostal pozvánku od Toma a Mary.¹⁰¹

Toto pravidlo má však výjimky a vnější *-tül* může být kromě podmětu rovněž řízeno jinými větnými členy.

77. a) 순희가 애들을 그 방으로들 보냈다. (*Sunhũika ätülül kü pangŭlotül ponässta.*)

Sunhui poslala děti do pokoje

b) 애들한테 밥들 자려주고 오느라고 늦었어. (*Ätülhantche paptül čaljöčuko onŭlako nüčössso.*)

Měla jsem zpoždění, protože jsem musela prostřít dětem.

c) 야 그거 찢어가지고 칼로 입 열려서 살들 떼고...(*ja kükŏ ssišökačiko kchallo ip jölljöso saltül tteko...*)

Hej, všechny je umyj a pak je nožem otevři a vyndej maso a...

Všechny podměty v předcházejících příkladech jsou v singuláru. V 77. a) je v plurálu předmět děti a v 77. b) je to postpoziční fráze „dětem“. V příkladu 77. c) kdy je věta vyjmuta z kontextu o přípravě mušlí je postpoziční fráze obsahující jméno v plurálu vynechána. Takže se vnější *-tül* může objevit i když jiná jména než podmět jsou v plurálu a podmět není.

I když může výskytu vnějšího sufixu *-tül* umožňovat jiný větný člen než podmět, tento větný člen musí být v nadřazené, řídicí pozici (c-command) vůči členu, ke kterému se váže vnější *-tül*.

¹⁰¹ ČCHUNG, Dä-ho. *Dummy -Tul in Gapping Construction*. Proceedings of the Korean Generative Grammar Circle, 2003 s.75-76

78. a) 철수가(*들) 그 아이들을 만났다.

(čchölsuka(*tül) kü aitülül mannassta.)

b) 우리 선생님께서 집에(*들) 가시었다.

(uli sönsängnimkkesö čipe(*tül) kasiössta.)

V 78. a) nelze vnější *-tül* použít, protože potenciální plurální prvek, který by to umožňoval, předmět, není v řídicí pozici vůči *-tül*. V 78. b) je ukázáno, že ani jmenná fráze v pozici singulárního subjektu, ani přivlastňovací zájmeno 1. Osoby množného čísla neumožňuje výskyt vnějšího plurálního suffixu.¹⁰²

Existují také případy, kdy se vnější *-tül* nesmí objevit i když je podmět věty v plurálu.

79. a) *자네들이 언제들 결혼했지? (Čanetüli öncetül kjölhonhessči?)

Kdy jste se vzali?

b) *사람들이 매우들 많았다. (Salamtüli mäutül manhassta.)

Bylo tam mnoho lidí.

Pokud je podmět věty, byť v plurálu, považován za celek, nemůže se díky němu vyskytovat vnější *-tül*.¹⁰³

U pasivních vět, můžeme vidět, že pluralita gramatického podmětu nestačí a myšlená důležitost musí být na logickém podmětu. Takže můžeme pozorovat, že vnější *-tül* může být použito i když je gramatický podmět v singuláru.

80. 케이크가 학생들에 의해 빨리들 먹어치었다. (kcheikchūka haksängtüle üihä

ppalitül mököčchiwöčjössta)

Ten dort byl rychle sněden studenty.¹⁰⁴

¹⁰² KIM, Čchong-hjök. Distributivity and korean non-nominal *tül* s.182

¹⁰³ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000 s.45

¹⁰⁴ ČO, Jun-gyöng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul*. 2005 s.172

Pluralita

Podmět, z něž se rozšiřuje sufix plurálu, sám musí být v plurálu, i když nemusí být přímo vyjádřený. Aby se *-tül* mohlo šířit dál do věty, musí být podmět buď explicitně označen jako plurál 81., nebo musí být několikanásobný 84., anebo alespoň obsahovat číslovku nebo kvantifikátor př. 82. a). (To proto, že v takovém případě může být sufix plurálu u podmětu, i když nadbytečně, použit př. 82. b)).¹⁰⁵

81. *아이가 물들을 마셨다. (*Aika multülül masjössta.*)

Dítě pilo vodu.

82. a) 여러 아이가 물(들)을 마셨다. (*Jölö aika multülül masjössta.*)

Několik dětí pilo vodu.

b) 여러 아이들이 물들을 마셨다. (*Jölö aitüli multülül masjössta.*)

Několik dětí pilo vodu.

83. 학생들이 일찍들 떠났다. (*Haksängtülü ilččiktül ttönassta.*)

Studenti odešli brzo.

84. 존과 매리가 일찍들 떠났다. (*Čonkwa mälika ilččiktül ttönassta.*)

John a Mary odešli brzy.¹⁰⁶

Lokalita

Spouštěcí prvek by se měl vyskytovat ve stejné větě, ve které se vyskytuje vnější sufix *-tül*.

85. 존과 매리가 일찍들 떠났다 (*Čonkwa mälika ilččiktül ttönassta.*)

John a Mary odešli brzo.

86. *존과 매리는 톰이 일찍들 떠났다고 생각한다. (*Čonkwa mälinün tchomi ilččiktül ttönasstako sängkakhanta.*)

John a Mary si myslí, že Tom odešel brzy.¹⁰⁷

¹⁰⁵ SONG, Čä-džöng. *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus.* 1997 str. 207

¹⁰⁶ ČCHUNG, Dä-ho. *Dummy –Tul in Gapping Construction.* 2003 s.76

¹⁰⁷ ČCHUNG, Dä-ho. *Dummy –Tul in Gapping Construction.* 2003 s.76

Toto omezení může být odvozené od funkce vnějšího *-tül*. Důvod, proč se nemůže vyskytovat za hranici věty je to, že je podmíněno individuálním vnímání účastníků situace.¹⁰⁸

Vnější *-tül* se přirozeně nevyskytuje za všemi spojovacími koncovkami. Nevyskytuje se za takovými spojovacími koncovkami, které vyjadřují výčet, kontrast, nebo podmínku, jako jsou *-고(ko)*, *-지만 (čiman)*, *-면(mjön)*. Čchö navrhuje, že je to proto, že věty s těmito spojkami jsou nezávislé na následující větě. Jinými slovy je *-tül* umístěno mimo prostor, ve kterém se může vyskytovat.

Na druhou stranu se *-tül* často vyskytuje za spojovacími koncovkami jako *-게(ke)*, *-도록(tolok)*; *-러(lö)*; *-면서(mjönsö)*; *-고(ko)*; ve smyslu časově následujících dějů), *-어서(ösö)* *-지(či)*. Protože předcházející věta je sémanticky závislá na větě následující, chovají se jako adverbiální fráze.¹⁰⁹

Věty s výpustkami¹¹⁰ mohou též umožnit výskyt vnějšího *-tül*, kde by věta bez výpustky jeho výskyt neumožňovala.

87. a) 전이 매리에게 논문을 열심히(*들) 읽게 하고 톰에게 책을 열심히(*들) 읽게 했다. (*čöni mälieke nonmunül jölsimhi tül ilkke hako tchomeke čchäkül jölsimhi tül ilkke hässta.*)

John nechal Mary číst pilně práce a Toma číst pilně knihu.

b) 전이 매리에게 논문을 그리고 톰에게 책을 열심히들 읽게 했다. (*čöni mälieke nonmunül kuliko tchomeke čchäkül jölsimhitül ilkke hässta.*)

John nechal Mary číst pilně práce a Toma číst pilně knihu.

¹⁰⁸ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000 s.53

¹⁰⁹ ČCHÖ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000 s.56

¹¹⁰ Výpustka též elipsa je jazykový jev, kdy mluvčí vynechá část věty nesoucí informaci, která je již posluchači známá a dokáže tak bez ní větu pochopit.

V nezredukované souřadné větě s podmětem v jednotném čísle jako je věta 87. a) není v žádné její části povoleno užití vnějšího *-tül*. Ale pokud se užije elipsa a část věty se vypustí, stane se užití vnějšího *-tül* přijatelným.¹¹¹

3.8.2 Omezení výskytu vnějšího sufixu plurálu *-tül*¹¹²

Na základě zkoumání v předchozích kapitolách si shrňme z jakých situací a k jakým prvkům se vnější *-tül* nemůže vázat, nebo s kterými nemůže existovat ve větě.

Vnější plurálový sufix se nemůže vázat ke kmeni slovesa ani za morfém vyjadřující slovesný čas. Obecně můžeme tedy říct, že se vnější *-tül* nemůže vázat na samotná slovesa. To platí i o adjektivech respektive kvalitativních slovesech. Dále se vnější *-tül* nemůže vázat na determinované přímé předměty, jelikož v takových případech je interpretován jako vnitřní plurálový sufix, co se týče nepřímých předmětů, ty mohou vzhledem k rozdílné pozici vůči dativní koncovce vázat vnější *-tül* i k determinovaným jménům.

Přestože se vnější plurálový sufix často vyskytuje za spojkami, nevyskytuje se za všemi. Spojky, které vyjadřují výčet kontrast nebo podmínku jej odmítají.

V korejštině se vyskytuje pomocná partikule označující téma věty 은/는. Jména označená touto partikulí nemohou nést vnější sufix plurálu, nehledě na to jaké nesou gramatické funkce ve větě.

88. 그 아이에 게(*들)는(*들) 사람들이 돈을 주었다. (*Kŭ aieke(*tül)nŭn(*tül) salamtŭli tonŭl čuossta.*)

Lidé dali tomu dítěti peníze.

V příkladu 88. můžeme vidět, že jméno v nepřímém předmětu nemůže vázat vnější *-tül* ani před ani za partikuli označující téma. Je to proto, že vnější *-tül* označuje ústřední prvek výpovědi a proto by docházelo k funkční kolizi mezi těmito dvěma sufixy.

¹¹¹ ČCHUNG, Dä-ho. *Dummy –Tul in Gapping Construction*. Proceedings of the Korean Generative Grammar Circle, 2003 s. 79

¹¹² SONG, Čä-džöng. *The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus*. 1997 s.221

3.9 Konflikt se zdvořilostní strategií

Korejština má velmi složitý systém vyjadřování zdvořilosti, honorifika se realizují mnoha způsoby, jak gramaticky, tak lexikálně. Vyjadřování zdvořilosti se realizuje ve třech základních rovinách a to ve zdvořilosti vůči partnerovi v hovoru, vůči podmětu děje a vůči předmětu, který je dějem zasahován. Poslední dvě roviny se uplatňují hlavně, když je podmětem respektive předmětem osoba. Ale pokud jsou neživotná substantiva v přímém vztahu k osobě, zasluhující úctu, může se i vůči nim vyjádřit zdvořilost. Někdy se rovněž přihlíží nejen ke vztahu mluvčího k podmětu věty, ale bere se v úvahu i postavení naslouchajícího vůči podmětu děje. (podle vztahu naslouchajícího a podmětu se může úroveň zdvořilosti snížit, respektive zvýšit) ¹¹³

Ve vztahu k vnějšímu plurálnímu sufiku je však nejdůležitější rovina vyjádření úcty vůči naslouchajícímu (honorifikace vztahová). Především jde o vztah mluvčí – naslouchající a to jak v přímé komunikaci, tak komunikaci nepřímé (např. autor knihy – čtenář, moderátor – divák) Faktory určující volbu stupně zdvořilosti jsou například věk, společenské postavení, rodinné vztahy, míra osobních vztahů, citové rozpoložení nebo společenské normy. Také se zohledňuje způsob komunikace, například učitel používá ke skupině žáků vzhledem k jejich počtu vyšší stupeň zdvořilosti, než by užíval v hovoru s každým jednotlivým žákem. Tradičně se honorifikační systém dělí na šest stupňů, formální zdvořilý styl, neformální zdvořilý styl (nejužívanější styl), vyšší střední styl, nižší střední styl, nezdvořilý styl, důvěrný styl. V psané řeči s výjimkou dopisů dochází k neutralizaci zdvořilostního stupně. ¹¹⁴

Podle studie Kwon Iksooa o konfliktu plurálového sufiku se zdvořilostní strategií se vnější plurálový sufix dostává se zdvořilosti sémanticky do konfliktu. Následující příklady obsahují jak vnější *tūl*, tak zdvořilostní sufix *-ㄹ* (*si*), což je v perspektivě honorifik v korejštině nepřijatelné. ¹¹⁵

89. (ke starším příbuzným na golfovém hřišti)

운동이(*들) 잘 하시었습니까? *Untongitūl čal hasiōsssūpnikka?*

Zacvičili jste si dobře?

¹¹³ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 85-89

¹¹⁴ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 s.86 - 90

¹¹⁵ Pokud by se vzal v úvahu kromě oficiálního vztahu mezi účastníky rozmluvy i vztahy osobní, neoficiální mohou být tyto věty přijatelné.

90. (mladší student ke starším studentům)

공부(*들) 잘 되어 가십니까? *Kongputül čal töö kasipnikka?*

Jde vám studium dobře?

91. (učitel ke studentům, starším než on)

제 말씀이 이해(*들) 가십니까? *Če malssūmi ihätül kasipnikka?*

Rozumíte mi?

92. (student ke svým učitelům)

a) 식사(*들) 하시었습니까? *Siksatül hasiössššpnikka*

Jedli jste?

b) 진지(*들) 잡수시었습니까? *Činčitül čapsusiössššpnikka?*

Jedli jste?

V příkladech 89. a 90. je mluvčí jasně v nižším postavení než posluchači, takže tyto věty s použitím vnějšího *tül* jsou nepřijatelné (s výjimkou případu, kdy by si účastníci byli blízcí). Příklad 91. je blízko přijatelnosti, nejsme si totiž jistí, který z účastníků zaujímá vyšší postavení, učitel má vyšší postavení než žák, ale zároveň starší má vyšší postavení než mladší. V příkladech 92. a) a b) jde sice o stejnou výpověď ale příklad 92. b) je víc neakceptovatelný než 92. a). To díky tomu, že v 92. b) se objevuje víc výrazů zdvořilosti než v 92. a) (tj. 진지 *Činči* zdvořilé pojmenování pro jídlo; 잡수 *čapsu* zdvořilá forma slovesa jíst a zdvořilostní sufix 시 *-si*)

Důvodem k takovému vnímání koexistence sufixu *-tül* a honorifikačních prostředků je, že společnost dovoluje výše postavenému mluvčímu „šetřit síly“, takže mluvčí s vyšším postavením si může dovolit promlouvat k níže postaveným posluchačům jako ke skupině a nemusí je oslovovat jednotlivě.¹¹⁶

Objevuje se jen málo případů, kdy se vnější *-tül* vyskytuje na konci věty. Pokud se tak děje, tak častěji u tázacích nebo rozkazovacích vět. To je způsobeno konverzační funkcí vnějšího *-tül*, tedy přitáhnutí posluchačovy pozornosti k individualitě účastníků a zdůraznění větného členu, na který se váže. Proto, má-li se vnější *-tül* vyskytovat na konci věty, je přirozenější je-li to věta, která vyžaduje reakci posluchače. Tázací a rozkazovací věty zakončené vnějším *-tül* naléhají na posluchačovu odpověď.¹¹⁷

¹¹⁶ KWON, Ik-su. Functional clash of the Korean Plural Marker *-tul* with Politeness Strategy. str. 5-6

¹¹⁷ ČCHO, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000 str. 55

3.10 Neproduktivní a řídká vyjádření čísla

S plurálem se často spojuje i morfém s -네 *-ne*, který poukazuje na příslušnost osoby k určité skupině, kolektivu, nejčastěji rodině, domácnosti apod. Užívá se především ve spojení s osobou zvláště pak po osobním jménu.

93. 우리네 (*uline*) naše rodina, 노박네가 브르노로 이사했다. (*Nopakchūneka pūlūnolo isahāssta.*) Novákovi se přestěhovali do Brna.¹¹⁸

Méně užívanou formou vyjádření jisté míry plurality je reduplikace. Vyjadřuje spíše rozmanitost, než pluralitu jako takovou. Mnoho z těchto forem je užíváno pouze jako adverbia.¹¹⁹

94. 사람사람이 (*salamsalami*) lidé, každý člověk; 집집이 (*čipčipi*) každý dům; 색색이 (*säksäki*) všechny různé barvy; 구석구석에 (*kusökkusöke*), 곳곳이 (*koskosi*) všude; 나날이(*nanal*) denně (odvozeno od 날날 *nal nal*)¹²⁰

Reduplikované formy jsou často spojovány s částicí -마다 každý, všechen a nejsou zaměnitelné s formou tvořenou pomocí sufixu tül. Částice -마다 se často pojí i s nereduplikovanou formou jména a jediným rozdílem je pak, že spojení s reduplikovanou formou více zdůrazňuje každého jednotlivého člena množiny.

95. 집집마다 태국기를 달았어요. (*čipčipmata tchekukkilül talassöjo*)

Na všech domech připevnili korejskou státní vlajku

96. 가는 곳곳마다 화영을 받았습시다. (*kanūn koskosmata hwajöngül patassüpnita*)

Všude kam jsme přišli, jsme byli uvítáni.¹²¹

¹¹⁸ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 str. 201

¹¹⁹ RAMSTEDT, Gustav John. *A Korean Grammar*. Helsinky 1997 str. 35

¹²⁰ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 str. 201

¹²¹ PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 str. 222

„U sinokorejských substantiv existuje rovněž dnes neproduktivní způsob tvoření plurálu pomocí předpony 제: 제 국가(*če kukka*) státy, 제 문제 (*če munče*) otázky. Dnes se objevuje zřídka a je omezen na knižní a vědecký styl.“¹²²

¹²² PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. 2005 str. 201

3.11 Vývoj kategorie plurálu

Pojetí plurálu se upevňuje až v novější době, ale i ve starší korejštině bylo možno plurál vyjádřit u substantiv a zájmen obdobně jako dnes příponami -들 (*tŭl*), [tɕl] ¹²³, výjimečně i -덜 (*tɔl*), dále -네 (*ne*) / -내 (*nä*)

Zprvu se přípona plurálu užívala bez ohledu na vokálovou harmonii ¹²⁴, později převládl tvar -들 (*tŭl*), přípona -내 (*nä*) se užívala hlavně v hovorové řeči, později se změnila na -네 (*ne*). ¹²⁵

V pozdní středověké korejštině ¹²⁶ se objevovalo několik kvazi-plurálních sufixů, ty neoznačovaly přímo pluralitu, ale spíš to, že jméno zastupuje skupinu. Nejznámější z nich byl [tɕlh], který znamenal „a další“. Tento sufix byl obecný bezpříznakový sufix plurálu. Oproti tomu sufix -내 (*nä*) „a další vážené osoby“ fungoval jako honorifikační plurál. Také existoval zvláštní sufix plurálu pro zájmena -희 (*hŭi*). Tento sufix byl pravým sufixem plurálu, ale neobjevoval se s první osobou, protože se pro množné číslo první osoby užívalo 우리 (*uli*). Všechna tato zájmena mohla rovněž přijmout sufix [tɕlh], aby vyjádřila přináležitost jména ke skupině. ¹²⁷

V rané moderní korejštině ¹²⁸ existovaly dva plurální sufixy -들 (*tŭlh*) a 네 (*ne*), které se vyvinuly ze středověkých [tɕlh] a -내 (*nä*), s téměř stejným významem a užitím. Ale v rané moderní korejštině se již -내 (*nä*) neužívalo jako výraz uctivosti. ¹²⁹

¹²³ Z důvodu grafické náročnosti je práci uváděn pouze ve fonetickém přepisu

¹²⁴ Vokálová harmonie je pravidlo, které vyžaduje, aby v základovém slově byly vokály stejného typu jako v sufixu resp. Koncovce. Starší korejština dělí vokály na dvě základní řady, na vokály „kladné“ a „záporné“

¹²⁵ PUCEK, Vladimír a Vladimír GLOMB. *Klasická korejština*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013. str. 74

¹²⁶ 15.-16.stol.

¹²⁷ I, Ki-mun a S RAMSEY. *A history of the Korean language*. New York: Cambridge University Press, str.174-175

¹²⁸ Počátek 17.-19.stol

¹²⁹ I, Ki-mun a S RAMSEY. *A history of the Korean language*. str.268

4 Závěr

Předložená práce je rozdělena do dvou částí, v první části bylo rozebráno číslo z obecného hlediska světových jazyků. Práce rozebrala hodnoty, kterých může vyjádření čísla nabývat, jsou jimi mimo základní dvojice singuláru a plurálu také duál, triál a paukál. Dále práce rozebrala způsoby vyjádření čísla, které nejsou pouze morfologické, jak by se díky klasifikaci kategorie čísla jako morfologické kategorie dalo předpokládat. Číslo může být vyjádřeno i dalšími prostředky jako jsou prostředky lexikální a syntaktické, případně užití speciálních slov nesoucích význam čísla. V kontextu Skaličkovy typologie pak práce rozebrala jednotlivé jazykové typy a způsob jakým je v těchto typech vnímána kategorie čísla.

V druhé části se práce věnovala číslu na příkladu konkrétního jazyka, tedy korejštiny. Nejdříve bylo vysvětleno nahlížení kategorie jako takové, následně se práce soustředila na plurálový sufix *-tul*. Plurálový sufix se v korejštině dělí na vlastní a vnější. Vlastní, který se pojí pouze ke jménům, byl rozebrán jak z hlediska významu, tak z hlediska distribuce a fakultativnosti jeho užití.

Co se týče sufixu vnějšího, jde o složitější problém. Práce se pokusila komplexně rozebrat tento zvláštní plurálový sufix, jak v kontrastu slovních druhů a větných členů, se kterými se pojí, tak z hlediska distribuce a omezení jeho výskytu. V neposlední řadě byly rozebrány jeho sémantické a pragmatické funkce.

Téma plurality je v korejské lingvistice relativně mladé a okrajové téma a názory odborníků na tuto problematiku se tak různí. Tato práce se snažila zahrnout, co nejvíce názorů a utřídit je tak aby si čtenář mohl udělat o problematice plurálu v korejštině alespoň zevrubnou představu.

5 Seznam použité literatury:

BROWN, Keith. *The encyclopedia of language and linguistics*. 2nd ed. Boston: Elsevier, 2005, 14 v. ISBN 978-0-08-044299-0

COMRIE, Bernard. *Language universals and linguistic topology: syntax and morphology*. 2. ed., reprint. Oxford [u.a.]: Blackwell, 1989. ISBN 978-063-1162-568.

CORBETT, Greville G. *Number*. New York: Cambridge University Press, 2000, 358 s. ISBN 05-216-4970-6

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. 2. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1997. 460 s. ISBN 80-7110-183-4

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2000, 248 p. ISBN 80-858-3924-5

ČCHŎ, Tong-džu. *On the pragmatics of the plural marker in Korean*. Seoul Journal of Korean Studies, 2000

ČCHUNG, Dä-ho. *Dummy –Tul in Gapping Construction*. Proceedings of the Korean Generative Grammar Circle, 2003

ČO, Jun-gyöng. *A semantic analysis of the Korean plural marker tul*. In Emar Maier, Corien Bary & Janneke Huitink (eds.), Proceedings of Sub9. 2005

DRYER, Matthew S. *Plural words*. 1989.. Linguistics 27. 865.

I, Ki-mun a S RAMSEY. *A history of the Korean language*. New York: Cambridge University Press, 336 p. ISBN 978-052-1661-898

KIM, Čchong-hjök. *Lokal and Flexible Distributivity and the Korean Non-nominal Plural Marker Tul*, U. Penn Working Paper in Linguistics, Volume 12.1, 2006

KIM, Jong-hwa. *Plurality and Its Syntactic Realization*, Studies in Generative Grammar, Vol.19, Number 1, 2009

KOLEKTIV, *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002, 604 s. ISBN 80-710-6484-X

KWON, Ik-su. *Functional clash of the Korean Plural Marker –tul with Politeness Strategy*; Ms. Hankuk University of Foreign Studies. 2006

LEWIS, Geoffrey. *Turkish grammar*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2000, xxii, 300 p. ISBN 01-987-0036-9

Luschützky, Hans Christian. *Uvedení do typologie jazyků*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2003. 79 s. ISBN 80-7308-054-0

PAK, Jöng-ün. *Distributive effects of the plural marker -tul in Korean*. In: Leow R, Campos H, Lardiere D. *Little words: Their History, Phonology, Syntax, Semantics, Pragmatics and Acquisition*. Washington, DC: Georgetown University Press. 2009

PAK, Mjöng-gwan, Söhn, Kün-Won. *A minimalist approach to plural marker licensing in Korean*. In *MITWPL 20*, 193–208. Cambridge, MA: MITWPL 1993

PUCEK, Vladimír a Vladimír GLOMB. *Klasická korejština*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2013, 361 s. Varia, sv. 9. ISBN 978-80-7308-461-5

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005. 453 s. ISBN 80-246-1004-3.

RAMSTEDT, Gustav John. *A Korean Grammar*. Helsinky, 1997 ISBN 9789525150117

SKALIČKA, Vladimír a Palek, Bohumil, ed. *Lingvistické čítanky. III., Typologie. 1. sv. 2.,* přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. 176 s

SŎ ČŎNG-SU. *Kukŏ munpŏp*. Sučŏng čŭngpopchan. Seoul: Hanjang tŕhakkjo čchulpchanwŏn, 1996. xvi, 1568 s. ISBN 89-7218-054-8.

SONG, Čä-džŏng. 1997. The So-called Plural Copy in Korean as a marker of distribution and focus. *Journal of Pragmatics* 27, 1997

SONG, *Sŏk-čung*. *Rare plural marker and ubiquitous plural marker in Korean*. Papers from eleventh regional meeting CLS 11-32, 1975